

EVENWICHT & ENERGIE

Coalitieakkoord 2018-2022
VVD – GroenLinks – PvdA – CDA

gemeente Eindhoven - mei 2018

Zuinig op elkaar, op de stad en op de toekomst

- *Zorgzaam en Zorgvuldig*
- *Sterk en Stedelijk*
- *Frisse lucht en nieuwe energie*
- *Stad met een groot hart*
- *Verbinden en Versterken*
- *Transparant en Toekomstbestendig*

Foto's:

Daan Noordhuizen

Bart van Overbeeke

Anneke van Rangelrooij

Jos Jansen

Verse beeldwaren

Jos Lammers

Jeroen de Priester

Jan Willem van den Enden

©Twycer

Inhoudsopgave

Zuinig op elkaar, op de stad en op de toekomst	4	Frisse lucht en nieuwe energie	24	Financiën: Transparant en toekomstbestendig	37
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sociaal domein op orde 7 ▪ Maatregelen 8 ▪ Toekomstbestendige zorg 10 ▪ Werk en meedoen 11 ▪ Armoede en schulden 13 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Energietransitie 24 ▪ Van het aardgas af 24 ▪ Duurzame doorstroming 26 ▪ Groene stad 26 ▪ Circulaire economie 26 ▪ Groene gemeente 26 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Begrotingsdiscipline 37 ▪ Terugdringen zorgkosten 37 ▪ Basis op orde 37 ▪ Indexatie 39 ▪ Woonlasten 39 ▪ Investeren 39 ▪ Samengevat 40 ▪ Financiële spelregels 41 	
Zorgzaam en zorgvuldig	7	Stad met een groot hart	27	Portefeuilleverdeling	42
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wij zijn Brainport 14 ▪ Ondernemersklimaat 16 ▪ Investeren in leren 17 ▪ Stedelijke ontwikkeling 18 ▪ Internationale Knoop XL 18 ▪ Bereikbaarheid 19 ▪ Eindhoven op weg 2018 19 ▪ Op het juiste spoor 22 ▪ Eindhoven Airport 23 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wonen 27 ▪ Wijken 28 ▪ Binnenstad 28 ▪ Inwonersparticipatie 30 ▪ Cultuur verrijkt 31 ▪ Sport en bewegen 33 ▪ Veiligheid 34 		English Summary	44
Sterk en stedelijk	14	Verbinden en versterken	35		
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Samenwerking in de regio 35 ▪ Samenwerking (inter)nationaal 36 			

ZUINIG OP ELKAAR OP DE STAD EN OP DE TOEKOMST

Eindhoven is een levendige, zorgzame, inclusieve en veilige stad. Een niet-gepolariseerde stad. We koesteren verscheidenheid, we gaan uit van eigen kracht en samenredzaamheid. We zorgen dat iedereen mee kan doen, kan werken, en fijn kan wonen en leven in de verschillende buurten die onze stad rijk is.

Brainport, met Eindhoven als kloppend hart, is een toptechnologieregio van wereldformaat. We leveren een grote bijdrage aan de Nederlandse economie én aan de oplossing van belangrijke maatschappelijke opgaven zoals gezondheid, mobiliteit en duurzaamheid. Eindhoven heeft er economisch gezien nog nooit zo goed voor gestaan. Dit biedt kansen voor de stad en haar inwoners.

De afgelopen jaren hebben we een enorme sprong voorwaarts gemaakt. Dankzij de technologische topbedrijven, de toeleveranciers, de makers, doeners en designers. Het belang van Brainport Eindhoven als één van de drie Mainports wordt breed erkend. Ook het Rijk wil financieel bijdragen aan het verminderen van de kwetsbaarheden van onze stad en regio.

We staan ook op een bijzonder moment in de tijd. Naast alle positieve berichten, de enorme economische groei en de erkenning die we krijgen, staat de gemeente voor een zware financiële opgave. We moeten stevig bijsturen en daarom lastige keuzes maken. We willen namelijk ook kunnen blijven investeren in de stad en inwoners, om zo onze koppositie te behouden en uit te bouwen.

Deze coalitie stroopt de mouwen op en wil samen met de stad aan de slag. Er liggen behoorlijke opgaven voor ons. We schonen de begroting op en we brengen onze financiën in evenwicht door te beheersen en te transformeren. We bezuinigen daar waar nodig. Om externe investeringen in onze stad te laten landen, zullen wij ook zelf onze bijdrage moeten leveren. Wij doen dit op een verantwoorde manier. Een deel van onze uitgaven en inkomsten brengen we naar een gemiddeld niveau voor grote steden in Nederland (G40). We hebben vertrouwen dat ook wij in Eindhoven dit kunnen en we voelen ons verplicht om het te doen. We geven het college opdracht om op basis van dit coalitieakkoord een collegeprogramma te maken als input voor de kadernota en begroting. Bij de begroting voor 2019 die we

komende september aanbieden, maken we de afweging of het gezien de ontwikkeling van de financiële situatie al verantwoord is om met nieuw beleid te starten. Daarmee staan de jaren 2018 en 2019 in het teken van grip krijgen op onze begroting, zonder de vooruitgang en vergroening van onze stad in de weg te staan.

Bij de keuzes in dit akkoord en toekomstig te maken keuzes en opgaven hanteren wij een aantal waarden:

- We gaan uit van eigen kracht en de kracht van de samenleving.
- We bieden mensen perspectief en geven zorg waar nodig.
- We waarderen en faciliteren initiatieven.
- We stimuleren de economie en zijn trots op Brainport.
- We werken aan vitale, veilige en leefbare wijken.
- We bouwen aan een gezonde, groene, duurzame en aantrekkelijke stad voor de generaties na ons.
- We zetten in op verbinding en samenwerking.
- We brengen in deze bestuursperiode de begroting in balans.

| Deze coalitie stroopt de mouwen op en wil samen met de stad aan de slag.

INTERVIEW

Naam: Marcel Oosterveer
Partij: VVD
Portefeuille: Financiën, personeel en organisatie, bedrijfsvoering

Wij zetten ons in om van Eindhoven een gezonde stad te maken met schone energie. Qua duurzaamheid is een flinke slag nodig. Wij nemen lokaal onze verantwoordelijkheid met betrekking tot het klimaatakkoord van Parijs. Dit vraagt om gerichte investeringen, maar biedt ook mogelijkheden voor bedrijfsleven en werkgelegenheid. We blijven inspelen op economische kansen om de werkgelegenheid voor onze inwoners, nu en in de toekomst, veilig te stellen. Dit is geen eenvoudige opgave in een tijdperk waar de arbeidsmarkt enorm en voortdurend verandert door alle technologische ontwikkelingen. We stimuleren dat onze inwoners zich voorbereiden op de banen van de toekomst om hen duurzaam aan het werk te houden. Daarnaast willen we aantrekkelijk blijven om hier te wonen en werken, met voorzieningen op niveau, denk aan sport, cultuur, onderwijs, infrastructuur en natuur. Gebrek aan talent is een rem op economische groei en een bedreiging voor onze werkgelegenheid in de toekomst. Willen we bedrijven aan onze stad verbinden en Nederlandse kenniswerkers en expats naar Eindhoven halen, dan moeten we zorgen dat het hier fijn leven en wonen is en de bereikbaarheid op orde. We willen ook een zorgzame stad blijven, maar wel

Wat houdt jou in evenwicht?

Ik werk graag samen met doeners. Mensen die in teamverband de schouders onder de opgaven zetten die voor ons liggen.

Waar krijg jij energie van?

Ik word blij van positieve mensen, die verantwoordelijkheid nemen voor hun omgeving. Ik zie mezelf ook zo. En ik hoop de komende jaren veel meer van dat soort mensen tegen te komen.

Waarom Eindhoven?

Eindhoven is de stad waarin ik ben opgegroeid. Ik heb Hanevoet (Gestel) als nieuwbouwwijk ontwikkeld zien worden. En de stad als geheel zien groeien tot een internationale ontmoetingsplaats, een stad van positieve energie, innovatie en vooruitgang. Vanuit mijn werk heb ik op vele plaatsen en in verschillende landen kunnen werken. Steeds kwam ik in Eindhoven terug met het goede gevoel: ik ben weer thuis.

Jouw uitdaging voor de komende jaren?

De stad staat er goed voor en kent vele mooie ontwikkelingen. Helaas is de financiële situatie van de gemeente niet zo goed, wat deze ontwikkelingen in de weg kunnen staan. Ik wil werken aan een gemeente die financieel op orde is, die efficiënt haar inwoners helpt en die probeert om de kosten voor dienstverlening laag te houden. Een gemeentelijke organisatie die begrijpt dat we er zijn voor iedere inwoner en daar ook naar handelt. Ik ga voor een financieel gezonde stad, die nationaal en internationaal op de kaart staat.

De gemeente wil een aantrekkelijke samenwerkingspartner en werkgever zijn.

met een sociaal domein dat op orde is. En we willen een inclusieve stad zijn, ongeacht op welke plek je woont, uit welk gezin je komt, hoe oud je bent, of je een beperking hebt, wat je geslacht of geaardheid is of je culturele achtergrond. Het gaat om je bijdrage aan de stad en je toekomst.

Onze brede coalitie van VVD, GroenLinks, PvdA en CDA staat aan de lat om die opgaven aan te pakken. We beseffen dat we pijnlijke keuzes moeten maken. Keuzes die mensen zullen raken, waarbij voorop staat dat we ze daarbij niet het toekomstperspectief willen ontnemen. We stellen ons daarbij kwetsbaar op en verdelen de last evenredig. En gelijktijdig blijven we met elkaar werken aan, en zijn we trots op, deze mooie, dynamische en internationale stad met geloof in de toekomst. We delen de liefde voor Eindhoven en willen daar graag met elkaar én met de stad aan werken. We weten dat flexibiliteit en aanpassingsvermogen nodig zijn om in te kunnen spelen op onverwachte ontwikkelingen.

Dat kan alleen als we goed met elkaar omgaan. De gemeente wil dan ook een aantrekkelijke samenwerkingspartner en werkgever zijn. In het college van B&W, met de gemeenteraad, met de stad en met de ambtelijke organisatie hanteren we daarom waarden en omgangsvormen die ons doel ondersteunen. Professionaliteit en zakelijkheid, respect, transparantie en vertrouwen zijn de basis voor ons handelen. We gaan daarover een permanent en open gesprek aan met de stad en de organisatie.

Deze coalitie wil graag op de juiste manier zuinig zijn: op elkaar, op de stad en op de toekomst.

ZORGZAAM EN ZORGVULDIG

Sociaal domein op orde

Eindhoven is een zorgzame stad. Het welzijn van onze inwoners staat hoog in het vaandel. Wij zorgen dat niemand door de bodem zakt. Of mensen nu aangewezen zijn op jeugdzorg, een uitkering of op maatschappelijke ondersteuning, we willen een stad zijn waar iedereen met vertrouwen de toekomst tegemoet kan zien. Een saamhorige stad, waar we oog hebben voor alle aspecten waar inwoners mee te maken hebben, van zorg tot werk, van wonen tot inkomen. En waarbij we samenwerken met maatschappelijke partners, WUeindhoven, inwoners, vrijwilligers, ervaringsdeskundigen en mantelzorgers. Tegelijkertijd staan we voor een grote financiële opgave. De kosten die wij maken voor de Wmo, de jeugdzorg en de Participatiewet (BUIG) zijn veel hoger dan het bedrag dat vergelijkbare gemeenten hieraan uitgeven en stijgen nog steeds. Gelijktijdig is er in de afgelopen jaren ook te laag begroot: door een combinatie van te hoge verwachtingen van de effecten van de visie en te optimistische cijfers over de realisatie, is onze begroting op een niet realistisch niveau vastgesteld.

Ingrijpen is noodzakelijk om als gemeente financieel gezond te blijven én op langere termijn de zorg te kunnen blijven verlenen die nodig is. Wij brengen dan ook enerzijds onze begroting voor de drie decentralisaties naar het gemiddelde niveau van de G40. Anderzijds gaan wij de uitgaven op deze onderdelen beheersen en brengen we ook die terug

naar het gemiddelde van de G40. 2019 is een ingroei-jaar omdat maatregelen soms pas na enige tijd financieel effect hebben. We hebben de ambitie om vanaf 2020 op dat niveau te zitten, voor zover dit binnen juridische kaders realiseerbaar is.

| We willen een stad zijn waar iedereen met vertrouwen de toekomst tegemoet kan zien.

We staan nog onverkort achter de visie WJeindhoven. We gaan uit van de eigen kracht van mensen en de samenkracht van de maatschappij. We stellen niet langer de afzonderlijke regelingen centraal, maar de mens en zijn huishouden. We sluiten daarmee aan bij de leefwereld van inwoners, sluiten beter aan op de echte vraag, pakken problemen in samenhang aan en zorgen dat mensen (weer) regie krijgen over hun eigen leven. Dat mensen die zorg nodig hebben, die zorg zoveel mogelijk in laagdrempelige, toegankelijke voorzieningen kunnen vinden, is een belangrijk uitgangspunt. En dat er professionals beschikbaar zijn voor ondersteuning: integraal en vroegtijdig, met als uitgangspunt één huishouden, één aanpak.

Wij realiseren ons echter dat de wijze waarop er uitvoering is gegeven aan de visie ons onvoldoende grip geeft om de financiën beheersbaar te krijgen en te houden. Er zijn verdergaande maatregelen nodig dan tot nu toe zijn ingezet. Daarom gaan we de uitvoering sterk verbeteren via twee sporen. Het eerste is een stevig pakket van beheersmaatregelen om te zorgen dat we onze kosten op het gebied van de drie decentralisaties (Wmo, jeugdzorg en de Participatiewet/ BUIG) brengen naar het gemiddelde van de G40. Voor de jeugdzorg werken we daarbij samen met de regiogemeenten. Het tweede spoor is een transformatie-agenda waarmee we de ingezette beweging ook echt daadkrachtig doorzetten, met als doel betere zorg te verlenen tegen lagere kosten.

Wij willen meer grip en kiezen ervoor om de regie meer in eigen hand te nemen. We willen aan alle knoppen draaien om onze uitgaven op het gebied van de Wmo, de jeugdzorg en participatie in lijn te brengen met wat vergelijkbare gemeenten uitgeven. Vanuit het vertrouwen dat het samen met de Stichting WJeindhoven lukt om grip te krijgen op de kosten, zorgen wij voor versterking van zowel de Raad van Toezicht als het bestuur om gezamenlijk te kunnen sturen en alle maatregelen te kunnen invoeren die nodig zijn, zowel aan de zijde van de gemeente als van de stichting.

Maatregelen

Om de kosten te beheersen, nemen we maatregelen. We verminderen de kosten van dure specialistische zorg in de tweede lijn. Hiervoor zijn er ook maatregelen nodig in de eerste lijn en de sociale basis. We stimuleren informele zorg in laagdrempelige toegankelijke voorzieningen in de directe omgeving van mensen. Bij WJeindhoven zal, zoals bedoeld in onze visie, veel meer de taak van begeleiding van inwoners opgepakt moeten worden.

Wij willen meer grip en kiezen ervoor om de regie meer in eigen hand te nemen.

INTERVIEW

Naam: Renate Richters
Partij: GroenLinks
Portefeuille: Zorg, welzijn, jeugd, armoedebestrijding en inburgering

Wat houdt jou in evenwicht?

Het wethouderschap is veel vergaderen en denkwerk. Voor het evenwicht ga ik graag naar buiten, het bos in, uitwaaien.

Waar krijg jij energie van?

Van al die mooie initiatieven die onze stad rijk is, van mensen die zich gepassioneerd inzetten voor een ander of voor onze stad.

Waarom Eindhoven?

Ik kom uit de buurt en woon al ruim mijn halve leven in Eindhoven. Eindhoven is mijn stad. Ik zou me geen andere plek kunnen voorstellen, waar ik me liever voor inzet als wethouder.

Jouw uitdaging voor de komende jaren?

We willen dat iedereen de ondersteuning krijgt die hij nodig heeft, maar staan ook voor een grote financiële opgave. We geven veel meer geld uit dan we krijgen voor het sociaal domein. Komende periode moeten we bezuinigen, door beheersmaatregelen te nemen én onze werkwijze verder te vernieuwen en verbeteren. Dit doen we, omdat we alleen op die manier ook in de toekomst mensen de hulp kunnen blijven bieden die nodig is. Dit willen we zorgvuldig doen, waarbij we de inwoners zoveel mogelijk ontzien. We letten op de centen en vooral op elkaar.

We gaan onze inkoopstrategie scherp aanpassen. We voeren budget- en volumeplafonds in per categorie én op de grote aanbieders. We reduceren het aantal aanbieders door de criteria aan te scherpen en de open toetreding dicht te zetten. We scherpen de producten en diensten catalogus (PDC), tarieven en contracten verder aan en verstevigen het contractmanagement. Dit betekent dat we nog sterker toetsen op kwaliteit, dat we nog beter toezien op naleving van de (financiële) afspraken, dat we bonus/malus afspraken maken, dat we scherp sturen op bovenmatige groei en winsten bij zorgaanbieders en dat we beter handhaven. In de aanloop naar een nieuwe aanbesteding in 2020 onderzoeken we mogelijke aanvullende maatregelen die we kunnen nemen zoals lumpsumfinanciering, meerjarenfinanciering en het sturen op consortia.

Wij maken met de stichting WJindhoven volumeafspraken, waarmee wij zorgen dat het aantal doorverwijzingen naar specialistische hulp wordt teruggebracht en meer begeleiding door de stichting zelf wordt verleend. We richten een servicebureau in onder regie van de gemeente, waar de indicaties getoetst

Meer kwaliteit van leven voor mensen, lagere kosten voor de samenleving.

worden en waar we inkoop van specialis-
tische zorg beleggen. Zo bundelen we
expertise, kunnen we sturen op prijs/
kwaliteit en verlichten we de administra-
tieve lasten voor de generalisten. Daar-
door ontstaat er voor hen meer tijd om
zelf ondersteuning te bieden dichtbij de
leefwereld van mensen. We willen het
aantal doorverwijzingen via de huis-
artsen verminderen en gaan kwantifi-
ceerbaar invulling geven aan de afspra-
ken die wij in een convenant met hen
hebben gemaakt. Hiermee voorkomen
we een waterbedeffect.

Wij realiseren ons dat de voorgestelde
maatregelen kunnen leiden tot negatieve
effecten voor inwoners. Het instellen van

budgetplafonds kan leiden tot wacht-
lijsten en het beperken van aanbieders
kan tot gevolg hebben dat mensen van
aanbieder moeten wisselen. Het spreekt
voor zich dat wij alle maatregelen zullen
nemen om wachtlijsten zoveel mogelijk
te voorkomen. Dit doen we door stevige
sturing en actief wachtlijstenbeheer
vanuit het servicebureau. Wij zorgen
ervoor dat niemand door de bodem
zakt en dat acute zorg altijd verleend
kan worden.

Wij realiseren ons hierbij dat deze
keuzes pijn kunnen doen voor een aantal
inwoners. Maar als we géén keuzes
maken, raakt het nog veel meer mensen,
omdat het geheel dan niet meer
houdbaar zal zijn.

Toekomstbestendige zorg

Een grote systeemverandering als de
drie decentralisaties heeft tijd nodig.
Samen met maatschappelijke partners
en inwoners vraagt dit om continue
aanscherping en inzicht in kwaliteit,
prijzen en effectiviteit van de onder-
steuning. Ook training en opleiding
van generalisten is belangrijk naast
ontschotting van ons denken bij de
gemeente zelf. Het vergt bovenal echt
beeld hebben bij hoe inwoners hun
problematiek en oplossingen ervaren,
inzicht in gezinnen en in de samenhang
van hun zorgvragen. Wij investeren de
komende jaren om de ingezette trans-
formatie door te ontwikkelen. We bieden
met slim maatwerk meer kwaliteit van
leven voor mensen, tegen lagere kosten
voor de samenleving. Wij doen dat in
nauw overleg met de inwoners omdat zij
zelf vaak slimme oplossingen weten
te bedenken.

De beweging van 2 naar 1 naar 0 blijft
hierin leidend. We nemen verdergaande
stappen om tweedelijnsvoorzieningen
om te vormen naar algemeen toeganke-
lijke voorzieningen in de sociale basis.
Dit willen we in ieder geval doen voor
dagbesteding, begeleiding en mogelijk
voor groepsbegeleiding. Deze beweging
verankeren we in de nieuwe inkoop vanaf

2020. In opmaat daarnaartoe starten we pilots om de mogelijkheden te onderzoeken. Verder gaan we op kleine schaal experimenteren met een alternatieve aanpak voor mensen of huishoudens met meervoudige problematieken. We kijken daarbij of we slimmer en efficiënter groepen met een gezamenlijke hulpvraag bij elkaar kunnen brengen. Wij willen maatwerk bieden vanuit de concrete leefwereld van de betrokkenen, waarbij we ons niet laten leiden door schotten en regels. Hiermee bouwen we verder op de ervaringen die we hebben opgedaan in de citydeal 'Inclusieve stad' en ontwikkelen we innovatieve aanpakken die we kunnen koppelen aan onze beheerstrategie. Het werken met Social Impact Bonds maakt hier onderdeel van uit. We faciliteren en initiëren initiatieven van onderop. We hebben hierbij wel aandacht voor spreiding over de stad, om stapeling van problematiek te voorkomen. We zoeken naar procesoptimalisaties voor inwoners en benutten ook de innovatiekracht van onze partners uit de triple helix.

Werk en meedoen

Werk is belangrijk voor veel aspecten van het leven. Je hebt inkomen, je doet mee met de maatschappij, je ontwikkelt jezelf en je ontmoet mensen. Wij zien werk als de belangrijkste basis voor inwoners om op eigen benen te kunnen staan. Ons doel is dat iedereen kan meedoen. Ongeacht leeftijd, beperking, afkomst of opleiding. En wie kan lopen, hoeft niet gedragen te worden. We verwachten een stevige eigen inzet van mensen om weer aan de slag te gaan. Maar we bieden hen wel trajecten die effect hebben. Re-integratietrajecten houden we tegen het licht. Als ze niet werken, worden ze afgeschaft. Daarbij kijken we niet alleen naar mensen in de bijstand maar ook naar de werkzoekenden die aan het einde van de WW zitten. Trajecten voor mensen die snel aan het werk kunnen komen, maken we efficiënter.

We hebben een uitstekende uitgangspositie. Het gaat goed met de economie van Eindhoven als hart van de Brainport-regio. Dat biedt kansen om inwoners aan het werk te krijgen. Toch wordt er nog te veel lokaal talent niet benut en zitten er mensen werkloos thuis. Om hen richting werk te helpen, willen we beter weten wat de talenten, drijfveren en beperkingen van mensen in de bijstand zijn. Dat gaan we beter in kaart brengen, om maatwerk te kunnen leveren. De één komt op eigen kracht aan een baan of wordt zelfstandig ondernemer. Anderen lukt dit via een re-integratie/scholings-traject, een aantal via loonkostensubsidie of beschut werk, voor sommigen is eerder vrijwilligerswerk of mantelzorg haalbaar. En de kleine groep die niet wil, wordt stevig aangepakt. Belangrijk uitgangspunt blijft: werk moet lonen.

We staan positief tegenover stimulerende bijstandsmaatregelen, zoals uitgaan van vertrouwen en bijverdienmogelijkheden. Mits deze aantoonbaar zorgen voor een toename naar werk, meer maatschappelijke deelname van de uitkeringsgerechtigden en een afname van bijstand- en zorgkosten. Goede voorbeelden rollen we uit over de stad. Bijstand is er voor de mensen die dat echt nodig hebben. We handhaven in gevallen van opzettelijke fraude.

We zetten in op het verkleinen van de mismatch tussen de vraag werkgevers en het bijstandsaanbod.

Samen met bedrijven

Werkgevers willen we prikkelen tot diversiteit in hun aannamebeleid. De komende periode zetten we extra in op het verkleinen van de mismatch tussen de vraag van werkgevers (met name in techniek en zorg) en het bijstandsaanbod, onder andere door omscholing en het realiseren van leertrajecten (meester-gezel) bij bedrijven. Het ontwikkelen van technisch talent en het doorgeven van vakmanschap zijn daarbij relevant. Een goede match tussen vraag en aanbod is belangrijk. Wij gaan intensiever met de bedrijven samenwerken om de vraag naar personeel beter in beeld te krijgen. We blijven inzetten op verbetering van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en het verminderen van voortijdig schoolverlaten. Door sterkere begeleiding op school krijgt iedereen een startkwalificatie met vaardigheden voor werken in de 21e eeuw. De effectiviteit van het participatiebedrijf willen we vergroten door meer aansluiting te zoeken bij de kansen die de Brainportregio biedt. Bijvoorbeeld door een verschuiving van productiewerk naar techniek en door passende stages bij Eindhovense bedrijven.

Door snelle en technologische ontwikkelingen in de samenleving wordt de afstand tot de arbeidsmarkt voor sommige bijstandsgerechtigden nog groter. Continue bijscholing in het kader

van Leven Lang Leren is nodig. We zetten de komende jaren stevig in op het creëren van participatietrajecten die de behoefte aan zorg verkleinen. We gaan het bedrijfsleven hier duurzaam bij betrekken en kijken naar nieuwe vormen van netwerksamenwerking en matching, zoals dat nu ook al gebeurt voor dak- en thuislozen.

Dit alles vraagt om een actieve, betrokken houding vanuit het bedrijfsleven. En het vraagt iets van de gemeente Eindhoven die zelf als werkgever het goede voorbeeld moet geven. Wij kopen jaarlijks voor honderden miljoenen euro

aan goederen en diensten in. Inkoop is ook een goed sturingsmechanisme om sociaal, inclusief en duurzaam ondernemen te stimuleren, bijvoorbeeld via de Prestatieladder Sociaal Ondernemen die we samen met de gemeenten in onze arbeidsmarktregio hanteren. Maar ook met andere instrumenten zoals Social Impact Bonds en challenges.

Versterken aanpak laaggeletterdheid

In Eindhoven zijn naar schatting tussen de 17.000 en 21.000 inwoners laaggeletterd. Hiervan is twee derde autochtoon en heeft één derde een migratieachtergrond met Nederlands als tweede taal.

Beide groepen hebben grote moeite met lezen, schrijven, rekenen en omgaan met de computer. Om mee te kunnen doen aan de maatschappij en op de werkvloer zijn taal en basisvaardigheden onmisbaar. Het belemmert niet alleen het vinden en behouden van werk, maar ook het meedoen aan de samenleving en het aangaan van contacten in de buurt. We willen ouders helpen om het goede voorbeeld te geven, zodat hun kinderen zich daaraan kunnen optrekken en patronen doorbroken worden. De aanpak van laaggeletterdheid en taalvaardigheid willen we versterken in samenwerking met werkgevers, scholen en bibliotheek, door middel van taalcursussen en laagdrempelige initiatieven in de wijk van vrijwilligers en maatschappelijk betrokken bedrijven. In het kader van inburgering brengen we statushouders vroegtijdig in aanraking met taal en wijzen hen actief op kwalitatief goede aanbieders. Ook onderzoeken we of we via reïntegratietrajecten laaggeletterdheid kunnen aanpakken.

Armoede en schulden

Met ons armoedebeleid zorgen we voor een vangnet voor iedereen die het nodig heeft. Armoede mag zeker de ontwikkeling van kinderen niet in de weg staan. In onze aanpak van armoede en schulden stimuleren wij mensen om langdurig aan het werk te komen en voldoende inkomen te genereren om zelf in hun levensonderhoud te voorzien. Dit is de beste manier om duurzaam uit een situatie van armoede te raken en patronen in gezinnen te doorbreken. We handhaven de norm voor onze armoedevoorzieningen op het huidige niveau en zoeken naar middelen om het gratis OV voor minima in stand te houden. Tegelijkertijd kijken we naar de effectiviteit en efficiency van ons armoedebeleid om zo meer toekomstperspectief te bieden. De impact van schulden is groot. Geldzorgen helpen niet om vooruit te kijken en te bouwen aan een betere toekomst. Het heeft impact op gezinnen en gaat gepaard met een grotere zorgvraag en daarmee hogere

kosten. Een kleine schuld kan snel oplopen. Daarom zetten we in op preventie in samenwerking met de vaste partners zoals woningbouwcorporaties en zorgverzekeraars.

In de transformatieopgave van het sociaal domein gaan we door met kleinschalige experimenten waarmee we schotten en regels proberen te doorbreken om maatwerk te kunnen bieden, te zorgen dat werk loont en dat mensen in hun eigen kracht worden gezet.

We weten dat in de schuldhulpverlening veel geld wegleekt naar de professionals zoals incassobureaus en bewindvoerders. We verwachten dat bemiddeling, vergelijkbaar met mediation bij echtscheiding, tot effectievere oplossingen leidt voor zowel schuldeisers als schuldenaren. In Scandinavië wordt al zo gewerkt. Wij onderzoeken de mogelijkheden van een pilot in het kader van onze transformatieopgave.

Tot slot gaan we onderzoeken of we de bewindvoering in het kader van schuldhulpverlening in huis kunnen halen. Wij verwachten daarmee betere kwaliteit en meer effectiviteit te kunnen leveren tegen aanzienlijk lagere kosten.

STERK EN STEDELIJK

Wij zijn Brainport

Brainport Eindhoven is booming! In 2017 hadden we de sterkste economische groei van Nederland, 4,9% ten opzichte van 3,2%. Met de grote concentratie van kennisintensieve, innovatieve maakindustrie en de aanwezige kennis- en onderwijsinstellingen zijn we de motor van de Nederlandse economie en één van de drie mainports. Op het gebied van hightech en design zijn we een wereldspeler. Daarmee zijn Brainport en economische groei geen doel op zich, maar staan zij ten dienste van het welzijn en de welvaart van onze samenleving.

In dit unieke ecosysteem ontwikkelen we oplossingen voor de grote maatschappelijke uitdagingen zoals gezondheid, mobiliteit en energie. Het succes van Brainport zorgt voor veel werkgelegenheid op alle niveaus, niet alleen in de hightech industrie, maar ook bij toeleveranciers, dienstverlening, horeca, de culturele sector en de detailhandel. We hebben binnen Brainport niet alleen 'knappe koppen' nodig, maar zeker ook de 'gouden handjes'. Technisch talent uit Nederland en ook expats uit de hele wereld. Om dit zo te houden zijn investeringen in ons vestigingsklimaat noodzakelijk. Wij zijn blij dat het Rijk met ons

samenwerkt aan de Brainport Nationale Actieagenda en in de Regio Envelop. Dit geeft invulling aan het terechte belang dat het kabinet toekent aan de verdere ontwikkeling van onze regio. We willen dat onze inwoners het succes van Brainport delen en voelen. We zetten dan ook volop in om de triple-helix samenwerking van overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen, nog meer te bewegen naar een daadkrachtige samenwerking met inwoners, de quadruple-helix. Zij profiteren als eerste van de innovaties die in onze regio zijn ontwikkeld waarmee Brainport voelbaar en tastbaar is. Op deze manier willen we de Brainport economie nog verder inbedden

in onze stad en regio. Wij nemen dit mee in onze input voor het jaarplan van Brainport Development. We zetten ons in om 'de wereld nog meer naar Eindhoven' te halen en 'Eindhoven nog meer naar de wereld' te brengen. Het zijn de bedrijven die zorgen voor economische groei en werkgelegenheid. Als gemeente staan wij aan de lat om een aantrekkelijke vestigingsplaats voor zowel bedrijven als werknemers te zijn en de juiste voorwaarden te scheppen voor innovatie en groei. Het gaat daarbij om de beschikbaarheid van een goed gekwalificeerde beroepsbevolking, een aantrekkelijk woon- en werkklimaat, goede bereikbaarheid en een verschei-

INTERVIEW

Naam: Stijn Steenbakkers
Partij: CDA
Portefeuille: Economie, Brainport,
Onderwijs, Innovatie
en Sport

Wat houdt jou in evenwicht?

Ik geloof dat evenwicht in het leven - dus ook in de politiek - veel lijkt op fietsen. Om je evenwicht te houden, moet je in beweging blijven. Voor mij is dat de beweging voorwaarts maken. Met een zelfbewuste kennis waar je vandaan komt en een frisse blik waar je naartoe wilt. Beweging is nooit een doel op zich.

Waar krijg jij energie van?

Ik krijg van veel dingen energie, maar de absolute basis is zorgen voor een gezond lichaam. Sport is daarbij cruciaal. Het kost energie, maar levert daar een veelvoud van op. Daarnaast krijg ik enorm veel energie als ik zie hoe mensen en bedrijven samenwerken aan innovatieve oplossingen voor de maatschappelijke uitdagingen van onze tijd. Hoe mensen de wereld een klein stukje beter of mooier proberen te maken. Daar draag ik graag een steentje aan bij.

Waarom Eindhoven?

Ik ben een geboren en getogen Brabander. De dynamiek van de stad, de innovatiekracht van Brainport en het karakter van de mensen spreken me enorm aan. Om als wethouder te mogen werken in Eindhoven, het absolute economische hart van Brabant, is voor mij een unieke kans.

Jouw uitdaging voor de komende jaren?

Die is samen te vatten in één zin. Wij zijn Brainport! Uiteindelijk wil ik zoveel mogelijk Eindhovenaren laten profiteren van de vooruitgang in onze regio. Brainport moet nog meer iets van ons allemaal worden. Om dit te bereiken, wil ik de Regio Envelop van het Rijk optimaal benutten en laten landen, de Brainport Nationale Actieagenda voortvarend doorzetten en de belangrijkste belemmeringen voor het MKB en onze familiebedrijven, de ruggengraat van Brainport, proberen weg te nemen.

denheid aan voorzieningen op het gebied van cultuur, sport, recreatie, horeca en natuur. Wij gaan daarom voortvarend samen met de Stichting Brainport, de Provincie en het Rijk verder met de uitwerking van de langjarige samenwerking via de Brainport Nationale Actieagenda en de uitvoering van de eenmalige impuls van de Regio Envelop. Voor de zomer van 2018 maken we hierover concrete afspraken. We doen dat in afstemming met de partners in de Brainportregio. Het spreekt voor zich dat we de gemeenteraad, gezien haar budgetrecht en kaderstellende verantwoordelijkheid, in positie brengen op de onderdelen waar de gemeente voor aan de lat staat. Samen met de bedrijven, kennisinstellingen, Provincie en gemeenten in de regio zoeken we de benodigde cofinanciering. Hierbij houden we scherp oog voor structurele dekking van ontwikkelingen en projecten die met incidentele middelen uit de envelop een impuls krijgen. Om ook structureel te kunnen investeren in ons vestigingsklimaat blijven we ons hard maken voor de herziening van de financiële verhoudingen op nationaal niveau en de aanpassing van het gemeentefonds waarbij rekening gehouden wordt met de economische opgave.

We versterken en verbinden het startup ecosysteem in de stad.

Ondernemersklimaat

We versterken ons ondernemersklimaat door in te blijven zetten op het verbinden van partijen in de quadruple-helix. Met de regiogemeenten werken we 'als waren we één gemeente' samen aan bedrijven-terreinen, kantoorlocaties, detailhandel, voorzieningen en hotelbeleid.

We bouwen de relatie en economische samenwerking uit met cruciale private en (semi-)overheidspartijen in Brabant, Den Haag en Brussel. En zoeken daarbij ook de verbinding met bijvoorbeeld de BOM en InvestNL. We blijven samen met de partners in de Stichting Brainport intensief lobbyen voor het opleiden en aantrekken van (technisch) talent, het voorkomen van numerus fixi bij techniekopleidingen, het tekort aan (risico) kapitaal voor het (hightech) MKB en het verbeteren van de bereikbaarheid. We koesteren en stimuleren het eigen karakter van de verschillende campusen, bijvoorbeeld de Hightech Campus, de Brainport Industries Campus en Strijp-S. Juist de clustering van bedrijven die elkaar versterken, is een impuls voor open innovatie en economische groei.

We willen onze citymarketingstrategie bestendigen en doorontwikkelen. Het 'uitventen' van de kracht en levendigheid van Eindhoven draagt wezenlijk bij aan onze stad als aantrekkelijke bestemming en woon- en vestigingsplaats en daarmee aan onze economie.

We versterken en verbinden het startup ecosysteem in de stad en zoeken naar manieren om dit ecosysteem en de startups zelf te laten groeien. We maken een gericht actieplan met de onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven ten behoeve van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en het tekort aan technici. Daarnaast zetten wij ons deze periode intensiever in om mensen in de bijstand te activeren en te matchen aan een baan in Brainport. We zien in het huidige economische klimaat ook kansen voor zelfstandig ondernemerschap, als stap naar werk. Het Zelfstandigenloket kan hier een actieve rol in spelen. We intensiveren het gesprek met het MKB en de

verschillende (branche)verenigingen over maatschappelijke opgaven als groenere en veiligere bedrijventerreinen, arbeidsmarktbeleid en het ontsluiten van informatie. Samen met onze partners richten we ons op het aanjagen en acquireren van nieuwe bedrijvigheid. We richten ons hierbij met name op hightech, onze maakindustrie en voorzieningen in de binnenstad. En samen met de partijen in de stad pakken we de winkelleegstand aan, zorgen we voor een goede mix van detailhandel en horeca en geven we ruimte aan vernieuwende concepten, waarbij we inspelen op de groeiende vraag naar 'bewust en gezond' eten en genieten.

Investeren in leren

Kwaliteitsafspraken

Wij willen een zorgzame en ongedeelde stad zijn. Een stad van én voor iedereen, waarbij alle kinderen kansen krijgen. Mede door de decentralisaties hebben gemeenten en onderwijsinstellingen een grotere rol gekregen in de opvoeding en ontwikkeling van kinderen.

Vanuit onze gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid maken we met het basisonderwijs al afspraken in het kader van de Lokale Educatieve Agenda. We gaan dit verbreden en verdiepen: we willen met *alle* scholen in het primair, voortgezet en beroeps-onderwijs verdere kwaliteitsafspraken maken, bijvoorbeeld op het gebied van laaggeletterdheid, het tegengaan van voortijdig schoolverlaten, actief burgerschap en 'iedereen doet mee'. Met het MBO, HBO en WO maken we afspraken over de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, de samenwerking met de bedrijven in onze regio, Leven Lang Leren en de wijze waarop wij samen in Den Haag onze belangen kunnen behartigen. Denk aan het voorkomen van studentstops bij techniekopleidingen.

Peuteronderwijs

Elk kind verdient een goede uitgangspositie. Wij willen kinderen kansen bieden en onderwijsachterstanden voorkomen. Om integratie te bevorderen en segregatie tegen te gaan is het belangrijk dat kinderen elkaar al jong ontmoeten en samen spelen en leren. Daarom bieden wij al jaren in Eindhoven peuteronderwijs aan alle kinderen van 2 tot 4 jaar en niet alleen aan zogenaamde doelgroepkinderen met een grotere kans op achterstanden. Dit blijven we belangrijk vinden. Het Rijk denkt echter over een nieuwe verdeelsystematiek, waarbij Eindhoven naar verwachting niet alleen minder middelen gaat ontvangen, maar ook verplicht wordt om meer uren aan te bieden aan doelgroepkinderen.

Binnen deze nieuwe (financiële) werkelijkheid gaan wij onderzoeken of en hoe we de integrale peutervoorziening kunnen voortzetten. De wettelijke vereisten zijn hierbij de basis.

Integraal huisvestingsprogramma

In 2019 actualiseren we het Integraal Huisvestingsprogramma (IHP). We zetten in op nieuwe meerjarige afspraken met de schoolbesturen over de financiering van toekomstbestendige schoolgebouwen en over onze gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid in het kader van opvoeding en ontwikkeling. Onze huidige financiële en inhoudelijke kaders zijn daarbij leidend.

Elk kind verdient een goede uitgangspositie.
Wij willen kinderen kansen bieden en
onderwijsachterstanden voorkomen.

Stedelijke ontwikkeling

Bij ontwikkelingen in onze stad zetten we in op een levendige mix van functies. De plinten van gebouwen zijn daarbij cruciaal: cultuur, horeca en winkels maken nieuwe stadse gebieden aantrekkelijk. Om doorstroming van goedkope naar middeldure woningen te bevorderen en vanwege de grote vraag in de markt, willen we meer ruimte maken voor de bouw van huur- en koopwoningen en appartementen voor brede midden-groepen. Bij elke nieuwe ontwikkeling kijken we ook naar duurzaamheid, vergroening en klimaatadaptatie, zowel in de gebouwen als in de openbare ruimte. Verdichting van de stad mag geen verstening zijn. Aandacht voor een leefbare en gezonde buitenruimte heeft onze topprioriteit. We nemen het verkeer en de verkeersstromen daarin mee. En we houden rekening met mensen met een beperking conform het in 2016 in Nederland in werking gestelde VN-verdrag handicap.

We maken de initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen verantwoordelijk voor de afstemming met omwonenden en andere belanghebbenden. We geven wel richtlijnen mee, maar laten de invulling over aan hun eigen creativiteit.

Bovenop het bestaande bouwoffensief om oververhitting van de woningmarkt tegen te gaan, onderzoeken we de mogelijkheden om meer gronden op de markt te brengen. We kijken naast verdichting in de bestaande stad ook naar onze strategische gebieden. In dit kader actualiseren we ook de visie op hoogbouw. En we houden oog voor de beeldkwaliteit en cultureel erfgoed (waaronder ook de wederopbouw) als identiteitsbepalende herkenningspunten in de stad. We gaan over al deze ontwikkelingen breed in gesprek, omdat we de stad samen maken met bewoners en partners. We realiseren ons dat het een grote ingreep is, maar we gaan onderzoeken of het haalbaar is om

hoogspanningslijnen onder de grond te brengen. We onderschrijven het recent besproken 'Koersdocument omgevingsvisie'. We weten dat de invoering van de omgevingswet een grote operatie is. We doen wat wettelijk gevraagd wordt. Tegelijkertijd lopen we hierin niet voorop en kijken we naar wat andere gemeenten doen. We onderschrijven de oorspronkelijke uitgangspunten van de Brainport Industries Campus (BIC). Hier komen de innovatieve (toeleverende) maakbedrijven en instituten uit de Brainportregio bij elkaar. Het campusterrein vormt samen met het groene bosrijke gebied van Brainport Park het derde grote stadspark van Eindhoven. We blijven inzetten op een circulaire, duurzame en groene campus.

We continueren het beleid van verkoop van gemeentelijk vastgoed. We streven naar maximaal financieel rendement, maar wegen dit altijd af tegen de maatschappelijke waarde. Het mag niet ten koste gaan van vitale voorzieningen en sociale structuren in buurten.

Internationale knoopXL

Het stadscentrum van Eindhoven is sterk in ontwikkeling. Het is belangrijk de aantrekkingskracht te vergroten voor bedrijven, kenniswerkers en investeerders. Zij worden niet alleen verleid door

Meer lopen, fietsen en gebruik maken van openbaar vervoer om de stad gezonder te maken en prettiger om in te verblijven.

een goed functionerend Brainport ecosysteem maar ook door een hoge kwaliteit van leven, hoogwaardige verbindingen, aantrekkelijke woon- en werkmilieus, een gezonde stad en een stedelijke cultuur. Een aantrekkelijke stationsomgeving als ingang tot de stad is hiervoor een vereiste. Daarom hebben de Rijksoverheid, de provincie Noord-Brabant en gemeente Eindhoven in december 2017 tijdens een bestuurlijk overleg gezamenlijk geconcludeerd dat Internationale Knoop XL, onderdeel van het ruimtelijk programma Brainport City, daarvoor de majeure opgave is. Om investeringen van het Rijk, de Provincie en private partners in Eindhoven te laten landen zullen wij ook zelf onze bijdrage met cofinanciering in deze gebiedsontwikkeling moeten leveren.

Het station wordt daarmee een efficiënte overstapmachine voor alle modaliteiten: van internationale treinen, nationale en regionale treinen, HOV, first & last mile- verbindingen tot snelle fiets- en wandelroutes. Het gaat dus niet alleen om verbindingen van en naar Eindhoven maar ook om het verbeteren van de binnenstedelijke bereikbaarheid. Specifiek het snel ontsluiten van onze toplocaties zoals Eindhoven Airport, de High Tech Campus, ASML, de Automotive Campus. Kortom, het gaat om het verbeteren van de connectiviteit op alle schaalniveaus.

Bereikbaarheid

Onze stip op de horizon is een stad waar het doorgaand autoverkeer naar de Ring en de randen van de stad wordt verplaatst, inwoners en bezoekers worden gestimuleerd om zich te voet, met de fiets of het openbaar vervoer te verplaatsen en waar het centrum autoluw is. Daarmee zorgen we voor betere doorstroming en geven we een stevige kwaliteitsimpuls aan het centrum van de stad. We gaan voor een gezonde en leefbare binnenstad die we wél bereikbaar houden voor bestemmingsverkeer. Daar waar veranderende verkeersstromen de komende jaren tot nieuwe knelpunten leiden, nemen we flankerende maat-

regelen. Bij bereikbaarheidsvraagstukken redeneren we vanuit de gewenste kwaliteitsimpuls, luchtkwaliteit en leefbaarheid én vanuit economische ontwikkeling en de daarmee samenhangende groei van de stad. We hebben daarbij altijd oog voor de verkeersveiligheid van alle vervoersmodaliteiten.

Eindhoven op weg 2018

Met 'Eindhoven op Weg' is er in 2013 een koers van duurzame mobiliteit ingeslagen. Dat betekent meer lopen, fietsen en gebruik maken van openbaar

vervoer om de stad gezonder te maken en prettiger om in te verblijven. Tegelijkertijd is het een beweging om de stad bereikbaar houden. Dat is belangrijk voor onze bewoners, maar zeker ook voor de economische bedrijvigheid. Sindsdien is er veel gebeurd. We hebben een enorme economische groei en mede daardoor een stevige verdichtingsopgave in de binnenstad. Daarnaast zijn er veel ontwikkelingen: enerzijds op het gebied van luchtkwaliteit, klimaat en duurzaamheid en anderzijds op het gebied van verkeersmanagement, elektrisch rijden en verkeersveiligheid. Daarom actualiseren we ‘Eindhoven op weg’ als visie met ambities, die opnieuw richting kan geven en kader is voor concrete uitwerking. We blijven samen met onze partners voortvarend inzetten op de uitvoering van het Bereikbaarheidsakkoord Zuidoost-Brabant (nu SmartwayZ.NL). Wij onderschrijven de vergroening en de kwaliteitssprong die in het voorstel voor de vernieuwde Vestdijk zit. Het zekerstellen dat de luchtkwaliteit onder de EU-normen komt is een hard kader. Van de drie voorgenomen verkeersmaatregelen gaan wij de versmalling van twee naar één baan en de maximum snelheid van 30 km per uur doorzetten. Wij komen voor de zomer met een alternatief plan zonder de voorgestelde knip. Dit plan zal voldoen aan de volgende voorwaarden:

- het zekerstellen van de eerste tranche NSL-gelden (verleende rijkssubsidie in het kader van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit) ten behoeve van de inrichting van de Vestdijk;
- het nieuwe plan werkt niet belemmerend voor de reeds geplande ruimtelijke ontwikkelingen in de binnenstad;
- de inrichting krijgt een milieuzone conform de landelijke richtlijnen die deze zomer worden verwacht.

Als dit niet lukt, dan nemen wij alle noodzakelijke maatregelen om aan de luchtkwaliteitsnormen van de EU te voldoen.

Ook schoon goederen- en distributieverkeer draagt bij aan de leefbaarheid van onze binnenstad. We willen uitvoering geven aan de afspraken in de Green Deal Zero Emissie Stadsdistributie (ZES) om, samen met bedrijven en

brancheorganisaties, te komen tot emissievrije bevoorrading van de binnenstad in 2025. We hebben het volste vertrouwen in de bedrijven dat zij ook hun bijdrage leveren aan een schone binnenstad.

We gaan onderzoeken of we kunnen experimenteren met gedifferentieerde parkeertarieven om de drukte in de binnenstad te spreiden en mensen uit te nodigen om op de fiets of met het openbaar vervoer te komen. Dit zou kunnen met lagere tarieven als het rustig is en hogere tarieven op de piektijden. Ook onderzoeken we of we elektrische auto's goedkoper kunnen laten parkeren. Om mensen te verleiden zich vaker te verplaatsen met de fiets hanteren we bij nieuw ontwerp en inrichting van openbare ruimte het principe 'uitnodigend om op de fiets te stappen'. Goede doorstroming, bijvoorbeeld door

Ook schoon goederen- en distributieverkeer draagt bij aan de leefbaarheid van onze binnenstad.

Naam: Monique List-de Roos
Partij: VVD
Portefeuille: Binnenstadseconomie, citymarketing, mobiliteit, cultuur, vergunningen en regionale samenwerking

Wat houdt jou in evenwicht?

Een goede balans tussen werk en mijn gezin en vrienden. Juist in drukke tijden is het belangrijk af en toe een tegenwicht te horen, om in evenwicht te blijven.

Waar krijg jij energie van?

Ik krijg energie van het werken in, met en voor onze stad. De verschillende mensen en meningen maken onze stad zo kleurrijk. Ik hoor graag wat mensen belangrijk vinden voor Eindhoven. Met respect luisteren naar elkaars mening, samen komen tot een evenwichtige oplossing voor een nieuwe uitdaging.

Waarom Eindhoven?

Ik woon al jaren in Eindhoven. Eindhoven doet het economisch erg goed, je voelt de energie. We zijn toekomstgericht, veelzijdig en internationaal. Maar we zijn ook een stad waarin we elkaar kennen, fijn met elkaar omgaan en samenwerken. Dat evenwicht is zo mooi aan onze stad. Het is een uitdaging om dat ook voor onze toekomst vast te houden.

Jouw uitdaging voor de komende jaren?

Onze binnenstad is echt het centrum van Brainport Eindhoven: om te winkelen, uit te gaan, te werken en om in de toekomst meer te gaan wonen. Een centrum voor de Eindhovenaren en voor bezoekers van buiten de stad en over de grens. In de komende jaren hebben we veel verbeteringen en ontwikkelingen voor de binnenstad in petto: betere openbare ruimte, meer groen, meer levendigheid, meer variatie. Iedereen wil graag zo snel mogelijk op de plek van bestemming zijn. Hoe gaan we dat doen de komende jaren, terwijl de stad steeds meer inwoners en bezoekers krijgt? De uitdaging voor de toekomst is om een evenwicht te vinden tussen deze groei en de leefbaarheid in onze stad. Daarbij is het uitgangspunt dat Eindhoven bereikbaar en verkeersveilig blijft.

snelfietsroutes en slimme fietsverkeerslichten, maakt daar onderdeel van uit. We zetten ook in op de verkeersveiligheid voor alle weggebruikers, zeker bij scholen en op kruispunten van slowlanes. Met herinrichting van wegen en door het scheiden van verkeersstromen streven we bovendien naar het verminderen van 'fijnstof happen'.

We investeren in flankerende maatregelen om het doorgaand verkeer van de binnenstad naar de Ring en verder te leiden. We geven een kwaliteitsimpuls en nemen maatregelen op de Ring voor betere doorstroming en zo kort mogelijke doorlooptijd van het autoverkeer, dag en nacht. We denken hierbij aan betere en geavanceerde verkeersregelinstallaties, de groene golf en waar nodig herinrichting. We zetten in op een goede aansluiting van trein, bus, fiets en auto om zo het fietsen en reizen met openbaar vervoer te stimuleren. We blijven streven naar de nachtbus, wetende dat dit eerder niet haalbaar bleek. Onder andere door P&R's aan de randen van de stad (direct aan de snelweg en aan HOV-lijnen) verleiden we bezoekers om zich binnen de stad te verplaatsen met het openbaar vervoer. Bij grote evenementen zetten we in op pop-up P&R's: tijdelijk gebruik van bestaande parkeerterreinen bij sportvoorzieningen, scholen en bedrijven.

Onze plannen voor een schonere en leefbaardere (binnen)stad verhogen de urgentie om ook de stedelijke en regionale bereikbaarheid en leefbaarheid te verbeteren. Op korte termijn worden de resultaten van de studies naar de zogenaamde bundelroutes (N615 en A270 / Rondweg Eindhoven / Kennedylaan) bekend. Op basis hiervan zullen we besluiten welke maatregelen genomen moeten worden om aan onze Eindhovense ambities te voldoen en om tegemoet te komen aan de doorstromings- en leefbaarheidsproblemen in het gebied tussen Laarbeek, Helmond en Eindhoven. Ons uitgangspunt is ervoor zorgen dat het verkeer zoveel mogelijk naar de randen wordt gebracht. Tegelijkertijd is het mogelijk dat met alléén maar smart mobility de problemen niet opgelost kunnen worden. Opwaardering van de

bestaande infrastructuur of aanleg van nieuwe infrastructuur is dan een mogelijkheid, waarbij ook de natuurwaarde en leefomgeving aantoonbaar verbeterd moeten worden. Realisatie van het originele idee van de grote ruit heeft daarbij geen draagvlak binnen deze coalitie. Samen met de Provincie en de gemeenten Nuenen, Laarbeek en Helmond willen we rond de zomer afspraken maken over concrete maatregelen voor het wegennet om zo te komen tot een betere doorstroming en leefbaarheid voor de verkeersproblematiek aan de noordoost kant van de stad.

Tot slot blijven we met andere partners lobbyen voor een zo kort mogelijke doorlooptijd voor de uitbreiding van de snelwegen A2, A58 en A67 zoals opgenomen in het regeerakkoord.

Op het juiste spoor

De bereikbaarheid van de Brainportregio en onze stad past op dit moment niet bij de internationale concurrentie en het netwerk waarin de hightechbedrijven opereren. Een schaa sprong in het spoornetwerk is nodig om snel en direct Schiphol, Düsseldorf en Brussel te bereiken. Topprioriteit is een snelle en directe intercity Zuidelijke Randstad – Brainport – Düsseldorf/Keulen.

We blijven met onze partners in de regio vol inzetten om dit voor elkaar te krijgen. Station Eindhoven Centraal moet de internationale vervoersknoop van Zuid-Nederland zijn.

We blijven ons daarnaast hard maken in Den Haag (en Europa) voor het weren van zoveel mogelijk goederenvervoer over het spoor door de stad en in het bijzonder het vervoer van gevaarlijke stoffen.

Eindhoven Airport

De komende maanden worden diverse onderzoeken afgerond, als input voor een brede discussie over de toekomst van Eindhoven Airport in relatie tot het nieuwe luchtvaartbesluit. Tot het nieuwe luchtvaartbesluit blijven de huidige 43.000 vluchten als maximum gelden, inclusief de daarbij afgesproken condities. Daarnaast vindt er ook een discussie plaats over de toekomst van andere luchthavens in Nederland.

Het leefbaarheidsfonds moet substantieel vergroot worden. De begroting van de gemeente Eindhoven biedt hier op dit moment geen ruimte voor. Het is überhaupt de vraag of dit hoort bij onze rol als aandeelhouder. Dus zijn andere manieren van vulling nodig. Daarbij vinden wij het van belang dat het leefbaarheidsfonds breder en sneller wordt ingezet om overlast van geluid en luchtkwaliteit bij omwonenden te verminderen, onder andere door het isoleren van woningen.

Eindhoven Airport staat ten dienste van de economische ontwikkeling van de Brainport-ambities. Hierbij zijn specifiek zakelijke bestemmingen van groot belang, zowel binnen Europa als erbuiten.

De gemeente (als aandeelhouder) en Eindhoven Airport moeten zich actief mengen in de landelijke luchtvaartdiscussie, aangezien selectie in type vliegverkeer op dit moment niet mogelijk lijkt te zijn. Het goed en gericht benutten van regionale vliegvelden levert een meerwaarde voor de specifieke karakters van de regio's.

Duurzaamheid, klimaat, geluidsoverlast, luchtkwaliteit, gezondheid en parkeerproblematiek zijn randvoorwaarden in de discussie rondom de toekomst van Eindhoven Airport.

Wij hechten aan een zorgvuldig proces waar alle stakeholders in worden betrokken: omwonenden, randgemeenten, het bedrijfsleven en natuur- en milieuorganisaties moeten een belangrijke stem hebben in de discussie over de toekomst van Eindhoven Airport.

Wij zijn als gemeente niet uitsluitend (minderheids)aandeelhouder van Eindhoven Airport. Het is ook een vliegveld dat op ons grondgebied is gevestigd en van invloed is op het leefklimaat van onze stad en inwoners. Wij verwachten een goede en gelijkwaardige dialoog met Eindhoven Airport en het Rijk. Daarbij is de gebiedsontwikkeling rondom het vliegveld ook onderwerp van gesprek. Eindhoven Airport was de afgelopen jaren onderwerp van discussie tussen gemeenten, omwonenden, politieke partijen en Eindhoven Airport. Er spelen tegenstellingen die soms moeilijk te overbruggen zijn. We doen dan ook nadrukkelijk de oproep om de komende jaren in dialoog te blijven. Hoe de politieke partijen bovenstaande punten wegen en prioriteren in de discussie over de toekomst van Eindhoven Airport staat hierbij vrij.

FRISSE LUCHT EN NIEUWE ENERGIE

Eindhoven werkt aan een duurzame toekomst. De komende periode focussen we op energiebesparing, duurzame energie en duurzame mobiliteit. Samen met bewoners en bedrijven geven we uitvoering aan een ambitieus klimaat- en energieplan om als Eindhoven bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen van Parijs. Onze klimaatbegroting is daarbij een volwaardig sturingsinstrument.

De gemeente kan het echter niet alleen. We doen een beroep op de hele stad als het om duurzaamheid gaat. Zonne-energie bijvoorbeeld, kan alleen een belangrijk bestanddeel van onze toekomstige energievoorziening worden als er zoveel mogelijk geschikte daken volgelegd worden met zonnepanelen. Een ander voorbeeld is de eis van het Rijk dat alle woningen van het aardgas afgekoppeld worden. Dan helpt het als mensen nu alvast beginnen met het isoleren van hun woning. De gemeente heeft hierin een enthousiasmerende, regisserende, verbindende en aanjagende rol.

Energietransitie

Duurzaamheid willen we nadrukkelijk verbinden aan economische bedrijvigheid en werkgelegenheid in onze stad en regio. Alle inwoners kunnen hieraan meedoen, ook inwoners met een kleine beurs. We willen ervoor zorgen dat Eindhovense bedrijven met al hun innovatiekracht sterk worden betrokken

bij de energietransitie. Deze biedt immers grote kansen voor innovatieve bedrijven. Waar mogelijk geven we hen een zetje in de rug. Tegelijk stimuleren we de bedrijven om ook zelf bij te dragen aan CO₂-reductie, energiebesparing en duurzame energie. Brainport Eindhoven is de economische trekker van Nederland en we dagen de bedrijven uit om de economische groei gepaard te laten gaan met CO₂-reductie. De energietransitie levert de komende periode bovendien enorm veel werkgelegenheid op en daarom zullen we komen met acties om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in deze sector actief te krijgen. Op basis van het duurzaamheidspact dat

binnenkort wordt afgesloten blijven we actief in gesprek met de woningcorporaties. Betaalbaarheid van verduurzaming is daarbij onderwerp van gesprek.

Van het aardgas af

We hebben ons gecommitteerd aan het klimaatakkoord van Parijs. Daarnaast bouwt Nederland de gaswinning in Groningen versneld af. Dat betekent dat onze gebouwen aardgasvrij moeten worden. De gemeenten krijgen een regiefunctie en moeten in 2021 een warmte-transitieplan hebben gemaakt, waarin staat aangegeven welke techniek

INTERVIEW

Naam: Jan van der Meer
Partij: GroenLinks
Portefeuille: Klimaat en energie, groen en water, openbare ruimte, circulaire economie, coördinatie duurzaamheid, dierenwelzijn

in welke wijk wanneer moet worden toegepast. Eindhoven staat daarmee voor een grote opgave om ruim 100.000 woningen en alle bedrijfspanden voor 2050 van het aardgas af te halen.

Onze coalitie komt dan ook snel met een doordacht plan om dit stapsgewijs, per buurt te realiseren. We starten in buurten waar het aardgasnet aan vervanging toe is, waar de woningcorporaties grootschalig willen renoveren, waar rioleringswerkzaamheden plaatsvinden of waar burgers zelf het initiatief hebben genomen. Ook dit koppelen we aan kansen voor het (Eindhovense) bedrijfsleven. Met innovatie, collectief aanbesteden en inzet van landelijke subsidies willen we ervoor zorgen dat de kosten voor inwoners en woningcorporaties - zeker in de buurten die als eerste aan de beurt zijn - zoveel mogelijk worden beperkt.

We willen inwoners en bedrijven graag helpen bij het maken van de juiste keuzes bij verduurzaming en het aardgasvrij maken van hun panden. Daarom richten we een servicepunt in, waar inwoners en bedrijven terecht kunnen voor maatwerkadvies en informatie over bijvoorbeeld subsidiemogelijkheden en ingewikkelde regelgeving. We willen daarbij samenwerken met de Provincie en het Rijk. De nieuwbouw mag van het Rijk al vanaf medio dit jaar niet meer worden aangesloten op het aardgasnet, tenzij er zwaarwegende argumenten voor aansluiting zijn.

Wat houdt jou in evenwicht?

Door veel werken op zijn tijd af te wisselen met een avondje film, een terrasje of een goed gesprek.

Waar krijg jij energie van?

Ik krijg energie van mensen die op een positieve manier en met leuke ideeën bezig zijn met hun stad.

Waarom Eindhoven?

Eindhoven is een fascinerende stad waar veel gebeurt op het gebied van techniek, design en kennis. Het lijkt me leuk om samen met het bedrijfsleven al deze innovatiekracht van Eindhoven ook in te zetten voor een duurzamere wereld. Bovendien is Eindhoven een gezellige en gemoedelijke stad en daar houd ik als Brabander wel van.

Jouw uitdaging voor de komende jaren?

We gaan fors inzetten op duurzame energie en energiebesparing en daarbij doen we ook nadrukkelijk een beroep op alle Eindhovenaren. We kunnen het namelijk niet alleen. Dus gaan we samen zoveel mogelijk daken volleggen met zonnepanelen en gaan we snel aan de slag met het isoleren van onze woningen en gebouwen. We nemen afscheid van aardgas en dat doen we buurt voor buurt. We gaan bovendien de knelpunten voor luchtkwaliteit binnen vier jaar proberen op te lossen. Samen met de automotive sector in de stad en regio kunnen we Eindhoven laten excelleren op elektrische mobiliteit. Tot slot investeren we in meer groen en biodiversiteit in de stad. Ook het centrum krijgt een groene facelift.

Duurzame doorstroming

Wij willen inzetten op duurzamere mobiliteit en schonere auto's. Met de aanwezigheid van bedrijven in de automotieve sector in onze regio zien wij mooie kansen om in Eindhoven te excelleren met elektrisch vervoer. We willen met een aanpak komen om het elektrisch rijden in Eindhoven nog meer te stimuleren zoals met een dekkend netwerk van laadpalen en snellaadstations in en om de stad, of met extra voordelen voor elektrische auto's zoals goedkopere parkeertarieven. Ook blijven we vol inzetten op Mobility as a Service (MaaS) en de inzet van deelauto's. We willen een schonere lucht voor onze inwoners. Daarom lossen we de knelpunten voor luchtkwaliteit conform de EU-normen nog in deze raadsperiode op. We doen dat in eerste instantie met bronmaatregelen.

Groene stad

Groen in de stad is belangrijk voor de leefbaarheid, gezondheid, luchtkwaliteit en ook gewoon omdat het mooi is. Bovendien helpt het bij het klimaatbestendig en waterrobuust maken van onze stad. Daarom verstevigen we de vergroening van de stad en stimuleren we biodiversiteit. We gaan door met de Operatie Steenbreek om stenen oppervlaktes om te zetten naar groene plekken. Schoolpleinen worden schooltuinen.

We koesteren de groene uitlopers van buiten naar binnen de stad, met een soms eeuwenoude groenstructuur. We kijken of deze plekken nog een extra impuls nodig hebben. De binnenstad krijgt de komende periode een groene facelift.

Circulaire economie

We onderschrijven het beleidsplan 'Eindhoven Circulair, op weg naar een circulaire economie 2018-2020'. Een belangrijk onderdeel hiervan is de ambitie om zo snel mogelijk restafvalvrij te zijn. Om dit te bereiken zijn nieuwe technieken nodig. Cure, de organisatie waarin wij met twee andere gemeenten samenwerken op het terrein van afvalinzameling, wil risicodragend participeren in RENescience, een nieuwe technologie op het gebied van afvalscheiding die in ontwikkeling is. RENescience is niet de enige route die kan bijdragen aan het bereiken van onze doelen. Wij willen

open blijven staan voor alternatieven. Bovendien loopt Cure met een risicodragende participatie grote financiële risico's, en daarmee ook wij als gemeente. Wij vinden het onverantwoord om dit risico te lopen en geven Cure dan ook de opdracht om ten aanzien van de financiering en structuur een richting in te slaan die niet gebaseerd is op een risicodragende participatie.

Groene gemeente

De gemeente gaat in alle facetten van duurzaamheid het goede voorbeeld geven. We maken dan ook een uitvoeringsplan om maatschappelijk vastgoed en scholen versneld energieneutraal te maken. Daarnaast intensiveren we het circulair inkopen en de verduurzaming van de eigen mobiliteit en onze bedrijfsrestaurants. Tevens gaan we aan de slag met de verduurzaming van onze sportvoorzieningen.

STAD MET EEN GROOT HART

Wonen

De stad, het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen blijven groeien, wat een continu ontwikkelende vraag op de woningmarkt met zich meebrengt. Er is een dreigend tekort in sommige segmenten. We zetten de ingezette koers van de woonvisie door. We bouwen voor alle mensen, van jong tot oud om aan de behoefte te voldoen en opdrijving van huizenprijzen in te dammen. We faciliteren innovatie in de bouw: met onze innovatieve kennisinstellingen en bedrijven hebben we een uitstekende uitgangspositie om 'het nieuwe wonen' te ontdekken. Denk aan technieken zoals 3D-printing. Met domotica werken we aan levensloopbestendige woningen zodat mensen langer thuis kunnen blijven wonen. Ook zetten we in op innovatieve oplossingen voor (brand-)veiligheid. We stimuleren wooncomfort en drempelloos bouwen.

We hebben blijvende aandacht voor studentenwoningen binnen de Ring. Bij gebiedsontwikkelingen maken we enerzijds afspraken over de bouw van middeldure huur- en koopwoningen voor brede middengroepen en het langjarig beschikbaar houden van deze woningen voor dit segment, en anderzijds hanteren we een gemiddeld percentage van 20% sociale huurwoningen om een inclusieve stad te blijven. Dit percentage kan per gebiedsontwikkeling variëren.

We bouwen de goede verstandhouding en samenwerking met de Eindhovense woningbouwcorporaties verder uit. We hebben aandacht voor het behoud van voldoende sociale huur- en koopwoningen, het beheersen van de woonlasten en de beschikbaarheid van voldoende woningen voor de verschillende groepen en de keuzevrijheid van woningzoekenden. In het bijzonder hebben we aandacht voor de verduurzaming van de woningvoorraad en energieverbruik en -opwekking. Hierbij vraagt de nationale opgave om alle woningen voor 2050 van het aardgas af

te halen een specifieke inzet. Wij maken hiervoor een gezamenlijk plan van aanpak met de corporaties. We kijken of we slim werk met werk kunnen maken, door in de sliptestream van verduurzaming van de sociale woningvoorraad particulieren te stimuleren om mee te liften op de voordelen van massa-inkoop van bijvoorbeeld zonnepanelen. We zetten sowieso in op duurzame, energieneutrale en aardgasloze nieuwbouw. Initiatieven als Collectief Particulier Opdrachtgeverschap en wooncollectieven faciliteren we waar mogelijk.

Een stad moet niet alleen leefbaar en veilig zijn,
we willen dat mensen het ook zo ervaren.

Wijken

We vinden het belangrijk dat onze stad wijken en buurten heeft waar het goed wonen is. We hechten aan goede voorzieningen in de buurt zoals winkels, gezondheidscentra, scholen, sportaccommodaties, culturele voorzieningen en buurtontmoeting. Plekken die van belang zijn voor de ontmoeting en de verbinding in de wijk. In het kader van verduurzaming en klimaatadaptatie zetten we in op de vergroening van buurten. Dit draagt bij aan een prettigere en mooiere leefomgeving.

Eenzaamheid van mensen is een groot aandachtspunt. We vinden het belangrijk om deze eenzaamheid eerder te signaleren, te doorbreken en tegen te gaan. Dit vergt samenwerking: als burens, als bedrijven, als maatschappelijke organisaties, als overheden. Vitale voorzieningen in de buurt zijn hierbij essentieel. Buurtontmoeting en dagbesteding kan zo dichtbij in de eigen omgeving plaatsvinden. We hechten waarde aan initiatieven die het taboe doorbreken en zoeken aansluiting bij het landelijke actieprogramma 'Eén tegen Eenzaamheid'.

Een stad moet niet alleen leefbaar en veilig zijn, we willen dat mensen het ook zo ervaren. Bovenmatige kamerverhuur, illegale verhuur en woningsplitsing mag niet leiden tot woonoverlast in de buurt. We kijken gebiedsgericht wat mogelijk is, wat een buurt kan 'dragen'. We hanteren daarbij de leefbaarheidstoets en het nog vast te stellen paraplubestemmingsplan 'Parkeren, kamerverhuur en woningsplitsing' als instrument. We gebruiken ook de signalen die binnenkomen via de nieuwe Woonoverlast-app.

Binnenstad

De binnenstad is het visitekaartje van de stad. Het is een prettige, bruisende omgeving voor ontmoeting en ontspanning voor onze inwoners en bezoekers. Het centrum biedt een totaalbeleving op het gebied van winkels, horeca, openbare ruimte en evenementen, zoals de Dutch Design Week en Glow en ook de waardevolle traditionele evenementen. Het aantrekkelijk houden van de binnenstad is een belangrijke opgave, ook omdat ondernemers in de binnenstad zorgen voor veel werkgelegenheid. De binnenstad is een belangrijke vestigingsfactor voor nieuwe bedrijven en potentiële Eindhovenaren. We gaan vol door met de ingezette Binnenstadsvisie: *Eindhoven is in 2025 een internationale hotspot. Technologie, design en kennis zijn zichtbaar en beleefbaar in de binnenstad. Het is druk op straat en er is altijd iets te doen. Voor alle Eindhovenaren!*

INTERVIEW

Naam: Yasin Torunoglu
Partij: PvdA
Portefeuille: Wonen, wijken, ruimte en werk

Wat houdt jou in evenwicht?

Gezond eten en voldoende slapen is voor mij essentieel om als wethouder in balans te blijven. Daarnaast probeer ik tijd vrij te blijven maken voor vrienden en familie, ook al is dat lastig door de drukke agenda. Prioriteiten stellen dus!

Waar krijg je energie van?

Ik krijg energie van mensen. Ik leef op als ik mag samenwerken met betrokken vrijwilligers in de stad. De helden die dag in dag uit een bijdrage leveren aan een mooi, sociaal en betrokken Eindhoven. Of als ik nieuwe mensen leer kennen, die mij door hun verhaal iets leren of me inspireren.

Waarom Eindhoven?

Een simpel antwoord: omdat ik gewoon een keitrotse Eindhovenaar ben.

Jouw uitdaging de komende jaren?

Het gaat goed met de stad en daar moet iedereen van profiteren. Daarom ga ik hard werken aan werk. Want ons lokaal talent mag niet onbenut blijven. Werk is veel meer dan het verdienen van een salaris. Het gaat over het benutten van je capaciteiten, het opdoen van sociale contacten en jezelf ontwikkelen. In een stad waar iedereen meedoet, is er werk voor gouden handjes én knappe koppen.

Ik mag in de komende periode ook werken aan de nieuwe 'diamanten van de stad'. Of het nu gaat om de ontwikkelingen rondom het station, bij de brandweerkazerne of het terrein van de oude nutsbedrijven. Het zijn allemaal nieuwe plekken voor iedereen, waar we met zijn allen trots op kunnen zijn. Bovendien helpen deze projecten ons om het tekort aan woningen aan te pakken. De komende periode gaan we samen bouwen aan een Eindhoven waar voor iedereen plek is.

We leggen daarbij een extra accent op vergroening, op wonen in het centrum, op de verblijfskwaliteit en bereikbaarheid voor bewoners en bezoekers met verbinding tussen de verschillende plekken in de binnenstad. De binnenstad is een integrale opgave met veel sprankelende gebiedsontwikkelingen zoals het VDMA-terrein, de Deken van Somerenstraat en Mariënhage. We maken een uitvoeringsprogramma. We werken hierin nauw samen met de ondernemers in de binnenstad en inwoners.

We stimuleren een levendige en bruisende binnenstad met winkelen en uitgaan, met open en aantrekkelijke plinten en ruimte voor initiatieven. Studenten spelen daarbij een belangrijke rol. We streven ook naar een levendig nachtleven vol eigenheid. Eindhoven staat voor vernieuwing, creativiteit en ontwikkeling: dat betekent ook dat er ruimte is voor dynamiek op bijzondere locaties en in bijzondere combinaties. En dat in een balans tussen reuring en rust. We onderzoeken of het nachtleven ook buiten de grenzen van de binnenstad kan en kijken per project naar de mogelijkheden. We hanteren de normen voor geluid en veiligheid en houden rekening met overlast voor omwonenden. Het beleid wordt echter niet bepaald door één klager of één initiatiefnemer. Deze balans wordt in samenwerking met een brede groep van bewoners en culturele ondernemers uitgewerkt. Deze zomer loopt ook de pilot 'Verlaatjes' af. Daarna voeren we een discussie over de resultaten en het

We gaan met bewonersorganisaties in overleg over wat in hun buurt belangrijk is.

eventuele vervolg met de stad en raad. Eindhoven is in toenemende mate een hotspot voor (internationale) bezoekers. Zij dragen bij aan de levendigheid en vitaliteit van de binnenstad. Wij blijven dit stimuleren met onze succesvolle citymarketingstrategie.

Inwonersparticipatie

Mensen geven we zo veel mogelijk zeggenschap over wat er in hun buurt gebeurt. We zoeken daarbij ook naar nieuwe vormen van participatie. We betrekken bewoners, maatschappelijke organisaties en andere partners aan de voorkant bij initiatieven in hun omgeving. Bijvoorbeeld in wijken en buurten rondom ruimtelijke en sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen, door middel van initiatieven die passen bij de versterking van de sociale basis (inclusief Right to Challenge) en bij gebiedsgericht werken in het veiligheidsdomein. We gaan met bewonersorganisaties in overleg over wat in hun buurt belangrijk is, zoals het plaatsen van bladkorven, extra prullenbakken of bankjes. We willen zeggenschap van inwoners faciliteren en als partners samen optrekken.

Daarnaast werken we als gemeente steeds meer in cocreatie samen met belanghebbenden bij het ontwikkelen van beleid en het uitwerken hiervan in uitvoeringsprogramma's. De tijd is al lang voorbij dat we dit als gemeente top-down organiseren. Het rekenkamer-rapport 'Conditie voor cocreatie' doet een aantal goede aanbevelingen over het vormgeven van cocreatie-processen met bewoners of rond maatschappelijke initiatieven. We gaan daarom voortbouwen op de ervaringen die we hebben opgedaan in het kader van social design, het gebiedsgericht werken zoals ontwikkeld in 'Samen werken aan de wijk'

en de ervaringen van de veiligheidspilots. We faciliteren en stimuleren initiatieven van bewoners, bijvoorbeeld voor collectieven rond energiecoöperaties, Collectief Particulier Opdrachtgeverschap, wijkevenementen of gezondheid. Ook de initiatieven rond hartveilige wijken juichen we van harte toe. We zetten ons daarbij in voor minder bureaucratie en minder regels voor vrijwilligers in de stad. We gaan de regels voor onkostenvergoedingen versoepelen en de administratieve lasten omlaag brengen. Kleine evenementen en initiatieven zoals buurtbraderieën, buurt BBQ's en de introweek maken we

makkelijker te organiseren, door het wegnemen van overbodige regels en zo mogelijk de legeskosten. We werken aan een flexibel vergunningensysteem om vrijwilligers maximaal te faciliteren. We waarderen in dit kader ook de buurtpreventie-initiatieven. We gaan daarbij uit van eigen kracht en kijken per wijk wat nodig is.

Cultuur verrijkt

Cultuur verrijkt, vernieuwt, verbindt en verzacht. Kunst verbeeldt werelden die er nog niet zijn. Het scherpt je denken, het biedt inspiratie, het raakt je. Kunst en Cultuur dragen volop bij aan de levendigheid van onze stad, het zorgt voor ontmoeting tussen mensen en denkbeelden en draagt bij aan onze identiteit. Cultuur is voor iedereen.

Regio Envelop

Maar cultuur is ook van cruciaal belang voor een bloeiend vestigingsklimaat voor de Brainportregio. Het huidige voorzieningenniveau past niet bij de groeiende positie die Eindhoven als stad inneemt. We zijn een stad die met één been in de toekomst staat en een prikkelend en uitdagend aanbod past daarbij. Ook hebben we een aantrekkelijk voorzieningenniveau nodig om kenniswerkers, studenten en bedrijven aan ons te binden. Onze huidige financiële armslag schiet tekort om het bestaande aanbod vast te houden en te versterken. Inmiddels wordt dit ook erkend door

het Rijk. Met een eenmalige impuls van de Regio Envelop wil zij onder andere bijdragen aan de versterking van ons culturele ecosysteem en kunstklimaat. Wij zetten daarbij in op wat Eindhoven onderscheidt (Technologie, Design en Kennis) en op de hele keten. Van ateliers en broedplaatsen voor talent tot onze topvoorzieningen als musea en podia. Wij willen de kansen van de Regio Envelop maximaal benutten en gaan samen met de Provincie, de gemeenten in de regio, de bedrijven en de kennisinstellingen op zoek naar de noodzakelijke cofinanciering. Hierbij waken we voor structurele lasten die de gemeente niet dragen kan.

Vernieuwing en productie

In de afgelopen vier jaar is er meer financiële ruimte voor vernieuwing en productie vrijgemaakt en is de onafhankelijke Stichting Cultuur Eindhoven (SCE) opgezet. In 2020 eindigt de vierjarige beleidsperiode (cultuurbrief 2017-2020) en wordt SCE geëvalueerd. We gebruiken de evaluatie om de ingezette ontwikkeling verder vorm te geven.

We leggen bij zowel de Stichting Cultuur Eindhoven als bij de BIS-instellingen naleving van de Code Cultural Governance op.

Wij hechten grote waarde aan dynamiek en vernieuwing in het culturele aanbod en willen meer financiële mogelijkheden voor het Plusgeld en Snelfonds. Wij hebben de ontwerpers, makers en kunstenaars nodig voor een levendig en divers kunstklimaat waar inwoners zich betrokken bij voelen. Wij vragen SCE om samen met de culturele ondernemers in de stad - ten behoeve van meer vernieuwing - aanvullende externe financieringsbronnen aan te boren. Naast kunstenaars, theater- en dansmakers en muzikanten kent Eindhoven met SintLucas, de Design Academy en de opleiding Industrial Design aan de TU/e een groot aantal ontwerpers die hier hun eerste stappen zetten, zich verbinden aan maatschappelijke vraagstukken en een breder podium zoeken. Ateliers en broedplaatsen zijn daar belangrijk voor, net als de samenwerking met BIS-instellingen en de verbinding met bedrijven en maatschappelijke partners.

Wij hebben ontwerpers, makers en kunstenaars nodig voor een levendig en divers kunstklimaat waar inwoners zich betrokken bij voelen.

Cultuur voor iedereen

We vinden het belangrijk dat lezen wordt bevorderd en dat inwoners in wijken, zowel kinderen als volwassenen, makkelijk boeken kunnen lenen. We gaan onderzoeken of de bibliotheekfunctie (onder andere op scholen en in verzorgingshuizen) op wijkniveau voldoende is geborgd. Ook zetten we samen met culturele instellingen en scholen in op doorlopende leerlijnen voor kunst- en cultuureducatie. Om de beleving van cultuur bij jong volwassenen te stimuleren en een breed en divers publiek voor de toekomst te garanderen, ontwikkelen we samen met de culturele instellingen een cultuur-voucher voor 18-jarigen, waarmee zij voorstellingen kunnen bijwonen als er sprake is van onbezette stoelen. We blijven inzetten op het jeugdcultuurfonds, omdat we het belangrijk vinden dat ook kinderen die in armoede opgroeien zich op cultureel vlak kunnen ontwikkelen.

Het kabinet heeft met haar visiebrief 'Cultuur in een open samenleving' de contouren geschetst van het cultuurbeleid voor de komende vier jaar. Het Kabinet maakt ruimte voor andere (dan de traditionele) kunstvormen en nieuwe generaties, wil ontwerp verbinden aan actuele maatschappelijke opgaven en zet in op makers en talentontwikkeling. Dit sluit naadloos aan bij de kenmerken van ons culturele ecosysteem. Wij gaan de kansen die dit biedt maximaal benutten.

Sport en bewegen

Sport en bewegen is een belangrijk onderwerp voor deze coalitie. Het is belangrijk in een tijd waarin obesitas volksziekte nummer één dreigt te worden en we gezond ouder willen worden. Maar sport is ook essentieel om een andere reden. Wij geloven dat sport, via verenigingen en evenementen, een belangrijk middel is om ontmoeting en verbinding een extra impuls te geven.

Onze vele en unieke sportverenigingen vormen de basis van Eindhoven als sportstad. Ze zijn van grote maatschappelijke waarde. Verenigingen zorgen voor verbinding en zijn voor veel inwoners de belangrijkste ontmoetingsplaats. We ondersteunen de sportverenigingen en de vrijwilligers daarom (pro)actief: vitale verenigingen zijn daarbij ons uitgangspunt. Initiatieven van onderop die leiden tot het verstevigen van de vitaliteit van verenigingen moedigen wij aan. In het kader van vitale verenigingen gaan we onderzoeken of sportverenigingen versneld kunnen verduurzamen in hun energievoorziening. Een voorbeeld hierbij is zonnepanelen die leiden tot structureel lagere energielasten.

Wij zetten ons in voor sport in de volle breedte. De Eindhovense kernsporten - voetbal, hockey, zwemmen en urban sports - blijven daarin hun belangrijke voortrekkersrol vervullen. Daarnaast groeit het aantal beoefenaren van ongebonden sport zoals (toer)fietsen, hardlopen, zwemmen, fitness en urban sports zoals skaten, freerunning en breakdance. Wij willen onze openbare ruimte zo inrichten dat deze uitnodigt tot bewegen. We hebben oog voor de betaalbaarheid van de gemeentelijke sportvoorzieningen en zetten in op het multifunctioneel gebruik van onze sportaccommodaties. We gaan door met het jeugdsportfonds en de regionale samenwerking voor gehandicaptensport, omdat wij het belangrijk vinden dat iedereen kan sporten. Sport is een essentieel onderdeel van ons vestigingsklimaat.

In lijn met onze Brainport-ambities koesteren we de komende periode ook onze sportfaciliteiten binnen de beperkte financiële ruimte die er is. Hierbij richten we ons niet alleen op de breedtesport maar ook op de top. Topsport heeft een grote publiekswaarde voor de hele regio en met topsportevenementen zetten we Eindhoven zowel nationaal als internationaal nog steviger op de kaart. We maken hierbij een nadrukkelijke koppeling met ons economisch programma en werken nauw samen met belangrijke partners en stakeholders zoals het bedrijfsleven, de provincie Noord-Brabant, de sportbonden en de verenigingen. Om ook in de toekomst mee te blijven doen op het gebied van topsport houden wij oog voor talentontwikkeling. Tot slot houden we aandacht voor de combinatie van sport en technologie omdat dit past in ons TDK-profiel en kansen biedt voor private financiering.

Preventie is ons uitgangspunt en we pakken problemen aan door er op tijd bij te zijn.

Veiligheid

We ambiëren afname van de criminaliteit, de toename van veiligheidsgevoelens en het voorkomen en bestrijden van incidenten en verstoringen van de openbare orde. We onderschrijven de doelen uit het vastgestelde beleidskader veiligheid 2018-2021 en het uitvoeringsplan. We herbevestigen de zes veiligheidsprioriteiten die door de gemeenteraad zijn vastgesteld: de high impact crimes, jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit, zorg en veiligheid (waaronder de aanpak van verwarde personen en dak- en thuislozen), ondermijning en georganiseerde criminaliteit, radicalisering en polarisatie en woonoverlast.

Belangrijk uitgangspunt is dat we informatiegestuurd werken. Dit betekent dat we systematisch informatie verzamelen en gebeurtenissen en trends analyseren op wijk-, buurt- en straatniveau om daarmee samen met de partners op het gebied van veiligheid ondermijnend en crimineel gedrag in beeld te krijgen. We gaan door met de pilots op wijkniveau en willen met als voorbeeld de 'Rotterdamse aanpak' buurtbewoners structureel in gesprek brengen met de politie. Zij weten immers beter dan wie dan ook wat er speelt in hun eigen buurt. Ook geven wij buurtbewoners inspraak bij de inzet van stadstoezicht. Daarnaast blijft buurtpreventie voor de gemeente een waardevolle bijdrage aan veiligheid in de wijken. Veiligheid is van ons allemaal.

We zetten maatregelen en onze mensen (capaciteit) in op basis van de verzamelde informatie en een integrale analyse. We hechten aan een goede balans tussen preventie, zorg en repressie. We voorkomen wat we kunnen. Preventie is ons uitgangspunt en we pakken problemen aan door er op tijd bij te zijn. Als zaken uit de hand (dreigen te) lopen, grijpen we in. We bieden hulp op plaatsen en tijdstippen waar dat nodig is door het verbinden van zorg en veiligheid. En we gebruiken de kracht van onze regio op het gebied van technologie, design en kennis. Bij het bestrijden

van criminaliteit en het terugdringen van gevaarlijke situaties zetten we innovatieve middelen en technologieën optimaal in, waarbij we oog houden voor privacyaspecten. We blijven, samen met de partners in de Taskforce Brabant-Zeeland vol inzetten op de lobby naar het Rijk om ondermijning krachtiger aan te pakken. Ook vragen wij om meer politiecapaciteit, in de stad en in de regio.

VERBINDEN EN VERSTERKEN

Samenwerking zit in ons DNA. Waar nu de hele wereld spreekt over het samenwerken in de Gouden Driehoek was het onze regio die hier al in de jaren '90 vorm aan gaf, na operatie Centurion en het faillissement van DAF. Wij hebben deze samenwerking van overheid, bedrijven en kennisinstellingen in de afgelopen 25 jaar verder uitgebouwd. Wij weten elkaar in deze regio snel te vinden en bundelen onze krachten.

Samenwerking in netwerken is ook om maatschappelijke opgaven te realiseren steeds belangrijker. Denk aan opgaven zoals energietransitie, circulaire economie, digitalisering, veiligheid en mobiliteit. Burgers en andere partijen ontplooiën zelf allerlei initiatieven. Wij spelen daarop in, nodigen uit en definiëren publieke randvoorwaarden. We maken ruimte voor tussentijdse aanpassingen, onvoorziene gebeurtenissen en bemoeienis uit onverwachte hoek. In het onverwachte liggen namelijk de mogelijkheden voor innovatie, om dingen anders en slimmer aan te pakken. Onze opgaven en kansen beperken zich ook niet tot de stadsgrenzen. We opereren daarom op verschillende schaalniveaus. Dat vraagt schakelen op Europees, nationaal, provinciaal en regionaal niveau. Toenemende regionalisering zorgt bovendien voor een groter belang en invloed van de stad.

Samenwerking in de regio

Als centrumstad voelen wij een grote verantwoordelijkheid voor het woon-, leef- en werkklimaat van de gehele Brainportregio. Stad en omringende gemeenten zijn nauw met elkaar verbonden. Maatschappelijke opgaven kennen geen grenzen. We blijven daarom inzetten op de verbinding en samenwerking met de ons omliggende gemeenten.

Onze raadsbreed gedragen visie op regionale bestuurskracht blijft daarbij ons uitgangspunt. We streven naar efficiënte overlegstructuren, het beperken van bestuurlijke drukte en het versterken van de betrokkenheid van de gemeenteraden. We werken vanuit deze visie constructief en welwillend mee aan de door de Provincie in gang gezette

Samenwerking (inter)nationaal

Wij zijn voor onze maatschappelijke, stedelijke en regionale opgaven in toenemende mate afhankelijk van besluitvorming op nationaal en Europees niveau. Wij blijven intensief inzetten op de lobby richting Rijk en Europa om besluitvorming te beïnvloeden en om maximaal beroep te doen op beschikbare Europese fondsen en Rijksmiddelen. We hebben in de afgelopen paar jaar stevige slagen gemaakt in onze positie op nationaal niveau. We blijven investeren in de samenwerking met de twee andere economische kerngebieden: de Zuidelijke- en Noordelijke Randstad en de G4 hierbinnen als centrumsteden. Dit doen wij onder meer via REOS, de Ruimtelijke-Economische ontwikkelstrategie voor de Randstad en Brainport Eindhoven.

Daarnaast zijn de VNG, het G40-netwerk met in het bijzonder de sociale pijler en het directeurennetwerk Sociaal Domein belangrijke samenwerkingsvehikels. Hierin bundelen wij onze krachten, ook om gezamenlijk onze belangen te behartigen naar het Rijk en Europa. In de komende periode blijven wij in deze netwerken bestuurlijk actief.

procedure om te komen tot een samenvoeging met de gemeente Nuenen c.a. om daarmee een nieuwe vitale gemeente te vormen. We waarderen en respecteren de identiteit en kwaliteiten van Nuenen en de gemeenschappen daarbinnen.

We maken ons hard voor een stevige samenwerking met gemeenten in de Metropoolregio Eindhoven (MRE). Ook omdat de MRE de bundeling van de overheidsinzet is binnen de Brainport-samenwerking. Breed regionaal draagvlak voor de MRE-samenwerking is essentieel voor onze Brainport-positie en slagkracht richting Rijk en Provincie. Wij onderschrijven de recent herijkte focus van de Metropoolregio Eindhoven op economie, mobiliteit, energietransitie en transitie agrarische sector/landelijk gebied. Op basis van deze nieuwe focus onderzoeken we ook de omvang en structuur van de MRE-begroting en de organisatie. We werken vanuit deze verantwoordelijkheid samen met

Helmond aan strategische en majeure opgaven van onze regio. Op het gebied van bedrijventerreinen, wonen, voorzieningen, evenementen en ruimte werken we met onze buurgemeenten samen in het Stedelijk Gebied Eindhoven. Met de vijf Brabantse steden en de Provincie hebben we recent de Stedelijke Agenda BrabantStad 2018-2022 vastgesteld. Er is nog geen besluit genomen over de bijbehorende samenwerkingsstructuur. Uitgangspunt voor Eindhoven is dat BrabantStad een licht bestuurlijk netwerk is en blijft, met zo min mogelijk bestuurlijke drukte en zo groot mogelijke uitvoeringskracht.

De provincie Noord-Brabant is voor ons een essentiële samenwerkingspartner om de grote opgaven in Eindhoven en de regio aan te pakken en de gezamenlijke belangen bij het Rijk voor het voetlicht te brengen. De succesvolle samenwerking rondom de Brainport Nationale Actieagenda en de Regio Envelop koesteren we.

Samenwerking zit in ons DNA. We weten elkaar in dezeregio snel te vinden en bundelen onze krachten.

FINANCIËN: TRANSPARANT EN TOEKOMSTBESTENDIG

Begrotingsdiscipline

De financiële opgave vraagt om een strakke begrotingsdiscipline. Om terug te keren naar een solide financiële basis zijn stevige ingrepen nodig. De effecten van de maatregelen zijn direct zichtbaar (en lopen verder op in de tijd). We leggen met elkaar spel- en gedragsregels vast om het financiële beeld in de greep te houden. De eerste aanzet van deze regels is opgenomen in ons akkoord en worden bij de begroting definitief vastgesteld. Keuzes ten aanzien van nieuw beleid maken we integraal bij de kadernota en de begroting. Bij de begroting voor 2019, die we in september van dit jaar aanbieden, maken we de afweging of het - gezien de ontwikkeling van de financiële situatie - al verantwoord is om met nieuw beleid te starten. Daarbij zoeken we ook naar andere manieren van uitvoering en meeliftkansen om onze doelstellingen te realiseren.

Tussentijdse voorstellen over bestaand beleid moeten volledig gedekt zijn. We gaan geen ongedekte intentieverklaringen aan. Door de raad vastgestelde financiële kaders en normen zijn leidend. Extra weerstandsvermogen is met het oog op mogelijke aanlooprisico's van wezenlijk belang. Het gehele college is verantwoordelijk voor de gemeentelijke financiën. De portefeuillehouder Financiën ziet toe op naleving van de financiële

spelregels, wordt tijdig geïnformeerd over afwijkingen en is betrokken in de voorbereiding op besluitvorming over dossiers die impact hebben op de financiële positie.

Terugdringen zorgkosten

De zorgkosten zijn de afgelopen jaren fors gestegen. Op de onderdelen Participatie en Inkomen, Jeugdwet en Wmo zien we overschrijdingen. Zonder bijsturing ligt het niveau van de uitgaven in 2022 €35,9 miljoen boven onze begroting. De zorgkosten moeten sterk worden teruggebracht. Maar wel tot een reëel niveau. We nemen daarbij de gemiddelde uitgaven van de G40 op de 3d's inclusief BUIG als uitgangspunt. Dat betekent dat we het budget voor deze onderdelen richting 2022 met €15,3 miljoen verhogen. De uitgaven dringen we terug met €20,6 miljoen. Om er zeker van te zijn dat dit lukt, starten we met een breder pakket aan maatregelen. Daarbij bouwen

we in het eerste jaar financiële ruimte in voor ingroei van het maatregelenpakket. In het sociaal domein zien we ook dat een bedrag van €4 miljoen structureel niet wordt besteed. Dit bedrag romen we af, een maatregel die niemand direct raakt.

Basis op orde

We schonen de begroting op. Dat betekent dat we op verschillende onderdelen van de begroting de (historisch gegroeide) baten en lasten afstemmen op de actuele situatie in de markt en/of de ontwikkelingen die we op ons af zien komen. Hieronder vallen bijvoorbeeld restanten van oude taakstellingen, de invoering van de Omgevingswet, de verlenging van de geldigheidsduur van reisdocumenten en de structurele bijdrage aan de Veiligheidsregio Brabant Zuidoost, die voorheen uit een daarvoor bestemde reserve werd betaald. Het restant van deze reserve valt hierdoor vrij.

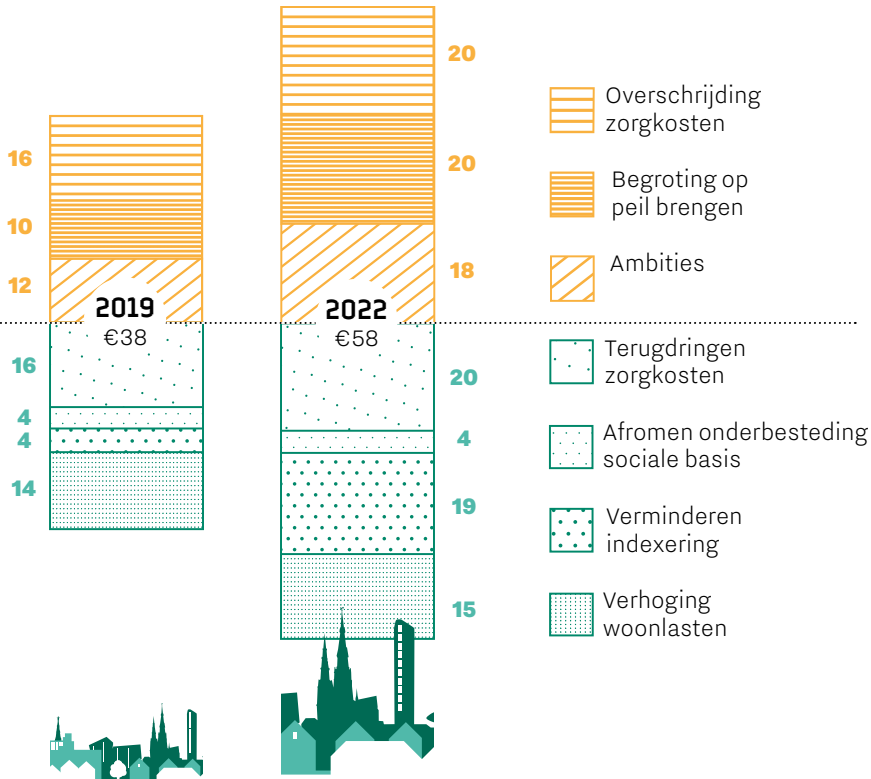
Terugdringen zorgkosten				
x€1 miljoen	2019	2020	2021	2022
Overschrijding 3d/BUIG	-25,4	-35,4	-35,9	-35,9
Terugdringen zorgkosten	15,5	20,6	20,6	20,6
Verhogen budget	-9,9	-14,8	-15,3	-15,3

OPGAVE

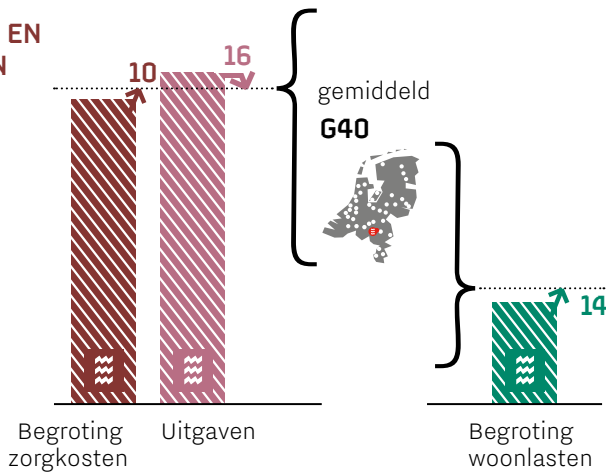
x €1 miljoen

OORZAKEN

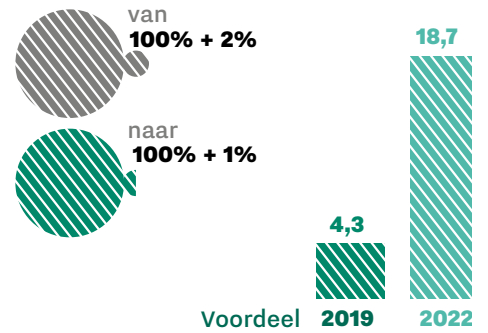
OPLOSSINGEN

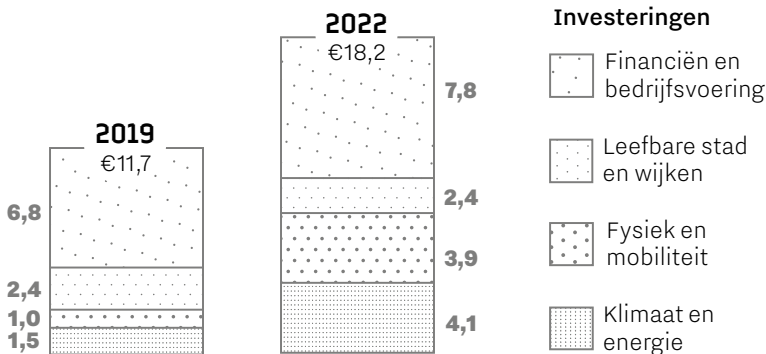
ZORGKOSTEN EN WOONLASTEN 2019

INDEXATIE 2019 - 2022

AMBITIES

Door een hoge reservepositie is het lang mogelijk geweest om de woonlasten in Eindhoven laag te houden.

Basis op orde				
x€1 miljoen	2019	2020	2021	2022
Ruimtelijk	-2,5	-2,0	-1,7	-1,6
Bedrijfsvoering	-1,1	-0,1	-0,2	-0,4
Overige sectoren	-1,7	-1,7	-1,7	-1,9
Vrijval reserve VRBZO	4,5			
Totaal basis op orde	-0,8	-3,8	-3,6	-3,9

Indexatie

De jaarlijkse groei van het gemeentefonds (accres) biedt ruimte om de personeelslasten, inkoop van goederen en diensten, subsidies en de drie decentralisaties in het sociaal domein (3d's) te compenseren voor loon-, prijs- en volumeontwikkelingen. Voor de 3d's hanteren we - gezien de bezuinigingen - een regulier indexpercentage van 2% voor loon- en prijsontwikkeling. Voor de overige te indexerende onderdelen van de begroting ligt dat percentage op 1%, wat leidt tot een efficiency-taakstelling, ook voor de interne organisatie. Voor Wmo, jeugd, IHP en onderhoud openbare ruimte hanteren we daarnaast 1% voor toename van de aantallen. Deze percentages kunnen we toepassen als het accres gemeentefonds op het huidige niveau blijft. Voor de begroting rekenen we nu met een voordeel dat oploopt van € 4,3 miljoen in 2019 tot € 18,7 miljoen in 2022.

Woonlasten

Door een hoge reservepositie (uit onder meer de verkoop van het nutsbedrijf) is het lang mogelijk geweest om de woonlasten in Eindhoven laag te houden. De middelen zijn onder meer ingezet op het onderhoud van de openbare ruimte en onderwijshuisvesting. Nu deze middelen besteed zijn, moeten we terugvallen op een andere, meer duurzame wijze van financiering van onze voorzieningen. Voor de woonlasten hanteren we - net als bij de zorgkosten - het gemiddelde van de G40 als uitgangspunt.

In 2018 bedragen de gemiddelde woonlasten voor een gezin in Eindhoven € 613. Het gemiddelde van de G40 bedraagt € 677. Vanaf 2019 hanteren wij dat niveau ook. Inclusief de jaarlijkse groei van het aantal woningen (die niet tot tariefverhoging leidt, maar wel tot een extra voordeel van jaarlijks € 0,5 miljoen) nemen onze inkomsten hiermee in 2022 toe met € 15,5 miljoen.

Investerings

In de huidige begroting is buiten de reeds geplande projecten geen financiële ruimte beschikbaar voor nieuwe investeringen. Omdat nieuwe projecten als vliegwiel kunnen dienen voor de rest van de stad, creëren we onder meer extra ruimte voor de dekking van kapitaal-lasten van investeringen. We starten, zeker in de eerste jaren, alleen met nieuwe uitgaven als dat binnen het actuele financiële beeld kan.

Klimaat en energie

Op het gebied van klimaat en energie maken we bij de verduurzaming van ons eigen vastgoed een slag van het wettelijk minimum naar een verdergaande verduurzaming. Op het gebied van de energietransitie wenden we deze middelen onder meer aan voor aardgasloze wijken. Tenslotte is er ruimte voor ontwikkelingen die bijdragen aan een gezonde, klimaatadaptieve binnenstad en wijken (bijvoorbeeld met groen), opschaling van energiebesparing en het duurzaam opwekken van energie. Onze intensivering op al deze onderwerpen neemt toe van € 1,5 miljoen in 2019 tot € 4,1 miljoen in 2022.

Ruimte en mobiliteit

Vanuit een gezond economisch beleid is het belangrijk om de stad aantrekkelijk te houden op het gebied van bereikbaarheid en stedelijke kwaliteit. De investeringen in Eindhoven Internationaal Knooppunt XL genereren veel externe middelen. Extra financiële ruimte, oplopend van

Na het doorvoeren van alle maatregelen ontstaat een reëel sluitend financieel meerjarenbeeld en een solide financiële basis om op verder te bouwen.

€ 1,0 miljoen in 2019 tot € 3,9 miljoen in 2022, is ook nodig voor cofinanciering van investeringen.

Leefbare stad en wijken

Bewoners, bedrijven en bezoekers hechten steeds meer waarde aan een stedelijke omgeving met een florerend cultureel en creatief klimaat. Een bloeiende stad zorgt voor de nodige reuring. Onze intensivering hiervoor bedraagt structureel €2,4 miljoen. Niet alleen in de binnenstad, maar zeker ook in de wijken staat leefbaarheid centraal. De doorontwikkeling van onze wijkgerichte inzet vinden wij belangrijk. Wij zetten de herijking van onze veiligheidsaanpak door als de pilots wijkgericht en informatiegestuurd werken succesvol zijn. Ook willen we kleinschalige initiatieven om de leefbaarheid te vergroten honoreren. Hierbij denken we bijvoorbeeld aan het faciliteren van broedplaatsen, bladkorven, kansen voor kinderen en sport.

Financiën en bedrijfsvoering

Het weerstandsvermogen bevindt zich onder onze eigen norm. Vanuit een behoedzaam begrotingsbeheer is extra weerstandsvermogen bovenop de al geplande aanvulling, onontkoombaar. In de periode 2019-2022 voegen we in totaal €18 miljoen toe aan de algemene reserve. We versterken daarmee de buffer voor de risico's die we in de aanloopjaren van de maatregelen lopen. Om de basis op orde te krijgen en te houden op het gebied van gemeen-

tebrede bedrijfsvoering is digitalisering een noodzakelijke randvoorwaarde.

We hebben dat ondervonden bij de drie decentralisaties in het sociaal domein. Dit wordt ook één van de pijlers van de invoering van de Omgevingswet. En op het gebied van dienstverlening wordt van ons geëist dat burgers hun zaken volledig digitaal kunnen afhandelen. We ruimen hiervoor structureel €1,5 miljoen in, maar beoordelen daarbij eerst elke investering op het rendement.

We verkennen in dit kader ook de mogelijkheden voor een 'ethisch protocol' met daarin onder andere maatstaven voor opbouw van reserves en WNT-normen bij onze verbonden partijen, gemeenschappelijke regelingen en subsidie-relaties.

In de realisatiesfeer effectueren we:

x €1 miljoen	2019	2020	2021	2022
Terugdringen zorgkosten	15,5	20,6	20,6	20,6

En in de begroting:

Verhogen budget 3d/BUIG	-9,9	-14,8	-15,3	-15,3
Onderbesteding sociaal domein	4,0	4,0	4,0	4,0
Basis op orde	-0,8	-3,8	-3,6	-3,9
Indexering	4,3	9,6	13,9	18,7
Woonlasten	14,0	14,5	15,0	15,5
Klimaat en energie	-1,5	-2,5	-3,2	-4,1
Ruimte en mobiliteit	-1,0	-1,8	-2,8	-3,9
Leefbare stad en wijken	-2,4	-2,4	-2,4	-2,4
Financiën en bedrijfsvoering	-6,8	-4,8	-4,7	-7,8
Saldo begroting	0,0	0,0	0,0	0,0

Samengevat

Onderstaand beeld is de financiële vertaling van onze keuzes en daarmee het uitgangspunt voor de komende begrotingen. We overbruggen hiermee een bedrag dat oploopt van € 38 miljoen in 2019 tot € 58 miljoen in 2022. De intensiveringen zijn nog voorlopig en daarom grijs gearceerd. Na het doorvoeren van alle maatregelen ontstaat een reëel sluitend financieel meerjarenbeeld en een solide financiële basis om op verder te bouwen.

Financiële spelregels

1. De meerjarenbegroting moet structureel en reëel in evenwicht zijn, zowel in het eerste begrotingsjaar als in het vierde (laatste) begrotingsjaar. Structurele lasten worden met structurele baten gedekt.
2. De raad beslist alleen over wensen voor nieuw beleid als deze wensen integraal tegen elkaar afgewogen kunnen worden met inachtneming van de beschikbare financiële ruimte. Deze afweging vindt op twee momenten per jaar plaats: in het voorjaar bij de kadernota, en in het najaar bij de begroting. De gewenste investeringen worden afgewogen tegen de actuele financiële ontwikkelingen en risico's. Tussentijds vindt geen nieuw beleid of uitbreiding van bestaand beleid plaats tenzij dit op korte termijn tot kostenbesparing leidt.
3. Een voorstel van het college om geld uit te geven voor tussentijdse beleidsvoorstellen (geen nieuw beleid) moet een compleet dekkingsvoorstel bevatten. Er kunnen geen voorstellen worden gedaan waarbij de financiële consequenties worden doorgeschoven naar een later moment van kadernota of begroting. Een beroep op een mogelijk positief rekeningsaldo is niet mogelijk.
4. Voor de uitvoering van beleid staan begrotingsposten ter beschikking. De inzet van deze middelen moet met gepaste zuinigheid plaatsvinden, dat wil zeggen dat beschikbare ruimte binnen een begrotingspost niet op moet. Middelen kunnen pas uitgegeven worden als er daadwerkelijk een begrotingspost aanwezig is. We gaan geen verplichtingen aan zonder dekking. Geen intentieverklaringen of toezeggingen zonder (gedekt) collegebesluit. Cofinanciering kan alleen plaatsvinden uit bestaande en beschikbare budgetten.
5. Bezuinigingen worden concreet ingeboekt, dat wil zeggen dat bij besluitvorming duidelijk moet zijn welke begrotingsposten verlaagd of geschrapt worden. Stelposten worden niet gebruikt.
6. Inzet van reserves dient in de begroting te worden opgenomen; indien realisatie niet plaatsvindt vallen de middelen vrij in het rekeningresultaat. Enkele reserves worden afgewikkeld conform realisatie (bijvoorbeeld als er ook middelen van derden in zitten). De reserves worden jaarlijks doorgelicht op noodzaak en toereikendheid. Incidentele inzet van de algemene reserve kan pas plaatsvinden na integrale afweging en alleen voor het meerdere boven de norm van het weerstandsvermogen (met uitzondering van een negatief rekeningresultaat).
7. De raming van het gemeentefonds is prudent en gebaseerd op de circulaires van het Rijk. De uitkeringen gemeentefonds zijn vrij besteedbaar (algemeen dekkingsmiddel). Bij beleidswijzigingen moet de betreffende sector aangeven of en in hoeverre de gemeente reeds invulling geeft aan dit beleid. Kortingen van rijksmiddelen worden één op één doorgegeven.
8. Jaarlijks bepaalt de raad bij de kadernota welke budgetten worden gecompenseerd voor loon-, prijs- en volumeontwikkelingen. De betreffende percentages worden vastgesteld in de kadernota. De groei van de lasten door indexering mag daarbij niet hoger zijn dan de hiervoor beschikbare middelen aan de inkomstenkant (tarieven en uitkeringen gemeentefonds).
9. Begrotingswijzigingen dienen om de begroting actueel te houden. Ze zijn niet bedoeld om achteraf zaken alsnog in de begroting te corrigeren (in lijn te brengen met de realisatie).
10. De begroting en begrotingswijzigingen worden door de raad vastgesteld. Binnen de wettelijke kaders kan de raad bepaalde begrotingswijzigingen mandateren aan het college. Dit wordt in de financiële verordening vastgelegd.
11. Overschrijdingen zijn niet toegestaan. Openeinderegelingen vermijden we daarbij zo veel mogelijk. Dreigende overschrijdingen moeten tijdig gesignaleerd worden en door passende maatregelen voorkomen worden.
12. In geval van een onvermijdbare overschrijding moet compensatie worden gevonden binnen hetzelfde raadsprogramma in de vorm van meevallers of onderuitputting. Externe ontwikkelingen die van significante betekenis zijn voor de financiële positie wegen we gemeentebreed af.
13. Meevallers worden tussentijds niet ingezet op nieuw beleid.
14. Budgetten worden niet overgeheveld naar volgende jaren, tenzij er een harde verplichting is aangegaan en uitvoering in het volgende jaar plaatsvindt. Ook budgetten (> € 50.000) voor projecten en incidentele budgetten kunnen indien nodig worden overgeheveld (gereserveerd). Een budgetoverheveling vervalt na 1 jaar. Alle budgetten die na het doen van deze reserveringen nog resterend vallen vrij bij de jaarrekening.
15. Door de raad vastgestelde financiële kaders en normen zijn leidend. Voorstellen worden hieraan getoetst. Afwijkingen worden expliciet aan de raad voorgelegd. Hierbij wordt beargumenteerd waarom een (tijdelijke) afwijking verantwoord is, hoe lang deze situatie duurt en wat de mogelijkheden zijn om weer aan de financiële kaders en normen te voldoen.
16. Het gehele college is verantwoordelijk voor de gemeentelijke financiën, de wethouder Financiën ziet toe op naleving van de spelregels en wordt tijdig geïnformeerd over afwijkingen. Hiermee wordt niet gewacht op het eerstvolgende reguliere planning en control moment. Onder meer voorstellen tot compensatie van tegenvallers (binnen hetzelfde raadsprogramma), voorgenomen budgetoverhevelingen en voorgenomen inzet van reserves waarvan de onttrekking niet begroot is, worden vóór collegebehandeling door de portefeuillehouder afgestemd met de wethouder Financiën.

PORTEFEUILLE VERDELING

John
Jorritsma

Burgemeester

- Openbare orde en veiligheid
- Representatie
- Externe betrekkingen
- Bestuursondersteuning
- Internationale zaken en acquisitie

Marcel
Oosterveer

VVD

- Financiën
- P&O (inclusief de bedrijfsvoering)
- Dienstverlening
- Cultureel Vastgoed
- Arhi-procedure Nuenen
- Toezicht
- Bezwaar en Beroep

Monique
List-de Roos

VVD

- Binnenstadseconomie en coördinatie Binnenstad
- Citymarketing
- Bereikbaarheid en mobiliteit
- Cultuur en design
- Vergunningen
- Coördinatie regionale samenwerking

Renate
Richters

GroenLinks

- Maatschappelijke zorg en ondersteuning
- Jeugdhulp
- Welzijn en gezondheid
- Armoede en schulden
- Inburgering

Jan
van der Meer

GroenLinks

- Klimaat
- Coördinatie duurzaamheid
- Energie
- Groen
- Water
- Openbare ruimte
- Aardgasloze wijken
- Circulaire economie (afval, Cure)
- Dierenwelzijn

Yasin
Torunoglu

PvdA

- Ruimtelijk ontwikkeling
- Wonen en wijken
- Burgerparticipatie
- Grond & vastgoed
- Werk en inkomen (Participatiewet)
- Diversiteit

Stijn
Steenbakkers

CDA

- Economie en vestigingsklimaat
- Brainport (Coördinatie Brainport Nationale Actieagenda en Regio Envelop)
- Arbeidsmarkt (talent, techniek en aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt)
- Onderwijs (VVE, PO-VO, MBO/HBO, WO), inclusief IHP
- Innovatie en Digitalisering
- Sport
- Deelnemingen

BALANCE & ENERGY

Coalition Agreement Eindhoven 2018-2022

VVD – GroenLinks – PvdA – CDA

English Summary

Eindhoven is a safe, dynamic, caring city. We make sure that everyone can participate, work and live pleasantly in the many districts in our city. We are in a better position economically than we have ever been, with Eindhoven as the beating heart of the Brainport Region. This creates opportunities for the city and its residents.

There's a demanding task in front of the municipality. We need to make firm adjustments and take some tough decisions. We will need to balance our finances and make cuts where necessary, bringing a part of our income and expenditure up to the average level expenditure of other large cities in the Netherlands. This year and next, 2018 and 2019, will be primarily spent taking control of our budget, while not hindering the progress and making our city a sustainable, green city.

Economy

Brainport Eindhoven is booming! Investment in our business climate is vital if we are to maintain it. We want the inhabitants of Eindhoven to share and experience more of the successes of Brainport. To that end, we will expand the long-term collaboration between Eindhoven, the province of Noord-Brabant, the Brainport Foundation and the national government, by way of the 'Brainport Nationale

Actieagenda' and the implementation of the one-time 'Regio Envelop' impulse. We will strengthen our business climate.

Organising the social domain

The welfare of our residents is a priority. We want a city in which everyone can look to the future with confidence. The costs of care and support for people in their homes, youth care and the costs of ensuring that everyone can work exceed our present budget and continue to rise. It is crucial that we intervene now, in order to be able to continue to provide care where needed in the long term. We will increase our budget to the average level of a large city in the Netherlands, while taking a two-track approach to managing our expenditure.

Firstly, we will reduce the costs of expensive second-line specialist treatment. To do that, we will stimulate informal care in accessible, low-threshold facilities in people's immediate vicinity. We realise that these measures could lead to negative consequences for residents: budget ceilings can result in waiting lists and limiting providers could mean that people have to switch providers. Obviously, we will do everything we can to prevent the creation of waiting lists, to make sure

that no one slips through the care net and that acute and urgent care can always be provided.

Secondly, we will invest in order to develop the transformation already initiated. Through intelligent customer orientated solutions, we are offering people a better quality of life at less cost to society. A major system change, such as the recent decentralisation of tasks from central government to local government, takes time. It requires in addition a clear vision on how residents experience their problems and the solutions, and insight into families and the coherence of their care demands. We will do this in close consultation with the residents themselves, since they often come up with smart solutions.

Work and participation

We regard employment as being the most important basis for inhabitants in terms of self-reliance. We expect people to make a big effort to get back to work and offer them support that is effective. In the coming period we will be focusing on reducing the mismatch between employer demand (mainly in technology and care) and supply from the unemployed. We want to increase the availability of low threshold schooling and functional literacy training at a neighbourhood level.

Poverty

Our approach to poverty and debt is to encourage people into entering long-term employment and through this generate enough income to secure their livelihoods. We are also committed to preventing debt problems, in collaboration with established partners such as housing associations and health insurers. We will maintain the standard of our poverty provisions at the current level and we will continue to search for ways to maintain free public transport for those on a minimum income.

Education

We want *all* schools in primary, secondary and vocational education to reach agreements and fix goals on quality levels, for example in the area of functional illiteracy, on decreasing school drop-out rates and active citizenship. We believe that pre-school care for children between the ages of 2 and 4 is important. We are looking into ways of continuing the integral pre-school facilities.

Urban development

We are committed to a dynamic mixture of functions for developments in our city. We are making more space available for

homes within the middle housing group, this in response to the significant demand in the market and the wish to encourage a through-flow to mid-priced homes. With every new development, we look at sustainability, environmental and climate adaptation. In addition to the existing drive for new-build, we are researching the possibilities of placing more building and development plots on the market. To attract investment from third parties in Eindhoven, we will have to pay our share and co-finance such area developments.

Accessibility

Our long-term focus is a city in which through-traffic is diverted to the Ring road and the outskirts of the city and in which residents are encouraged to move around on foot, by bike or with public transport and with the city centre being vehicle restricted. Through doing this,

we can ensure better traffic flow and add a strong impulse to the quality of the city centre which we wish to keep accessible for local traffic. We will update 'Eindhoven op weg' as a vision with ambitions, that can act once more as a roadmap for concrete realisation. We will invest in accompanying measures to further direct through-traffic away from the city centre to the Ring road and further away.

Vestdijk: Of the three traffic measures proposed, we intend to continue with narrowing the road from two lanes to one and introducing a maximum speed limit of 30 km/h. Before the summer, we will present an alternative plan, without the proposed barrier for through traffic. Safeguarding air quality that falls below EU norms is a must.

Eindhoven Airport: Until the new national airport policy is announced, the current 43,000 flights will remain the maximum,

It's important to us that our city has districts and neighbourhoods that are good places to live in.

including the relevant conditions agreed. The liveability fund needs to be increased substantially, and to be applied faster and across a broader range, in order to reduce noise nuisance and air pollution for those living in the vicinity. Political parties are free to decide how they will weigh up and prioritise the points mentioned above, in the discussion about the future of Eindhoven Airport.

Sustainability and climate

In the coming period, we will be focusing on sustainable energy, mobility and energy-saving. We aim to explicitly link sustainability to economic activity and employment in our city and region. There is a substantial task before us, in disconnecting all homes and commercial premises from natural gas before 2050. We will be putting forward a plan for realisation; one neighbourhood at a time, setting up a service point to provide tailored advice, and information about subsidy opportunities and complex regulations. Lastly,

green is important in the city, which is why we will be reinforcing the policy of making our city greener and stimulating biodiversity.

Housing

We will continue with the housing policy already mapped out. We will build houses for all people, young and old, to meet the demand and to curb any inflation of house prices. In the case of real estate developments, we will make agreements about the building of mid-priced rental and owner-occupier homes. At the same time, we will maintain an average percentage of 20% social sector housing to keep the necessary balance in the city. In particular, we will focus on making the housing stock sustainable, on energy consumption and energy production. Agreements will be made with the housing associations.

Neighbourhoods

It is important to us that our city has districts and neighbourhoods that are good places to live: liveable and safe. We believe places for encounters and connectivity in the district are important and we value initiatives that break down the taboo of loneliness.

City centre

The city centre of Eindhoven should be its showcase. Keeping it attractive is therefore crucial. For that reason, we are putting extra emphasis on creating more green, on the residential quality and accessibility for inhabitants and visitors, with connections between the various parts of the city centre. We will make space for dynamic events at special locations and in special combinations, while maintaining a balance between commotion and tranquillity.

Residents' participation

We will give people as much say as possible in what happens in their district. We will be investigating new methods and forms of consultation and collaboration. We are committed to less bureaucracy and fewer rules for volunteers in the city.

Culture

Culture is for everyone and is crucial to the business climate of the Brainport Region. Our current financial leeway is insufficient to maintain and strengthen the existing cultural supply. The national government is willing to contribute to the reinforcement of our cultural ecosystem and arts climate with a one-time impulse (Regio Envelop). We will use the evalua-

tion made by Stichting Culture Eindhoven as the basis to further shape the development already initiated. We will ask Stichting Cultuur Eindhoven to join together with the city's cultural entrepreneurs in tapping into new external sources of financing, in order to facilitate regeneration.

Sports

Sports clubs and events are a means of connecting and for many residents, the most important meeting place. We will therefore pro-actively support sports clubs and their volunteers, our starting point being flourishing clubs. We want to see our public space laid out in such a way that it invites physical exercise. Our public spaces will be planned and laid out in such a way that it encourages physical activities. We will be alert to the affordability of municipal sports amenities. We

are committed to a multifunctional use of our sports facilities. Top sporting events contribute to the appeal of our city.

Safety

We aim to reduce the crime rate and wish to increase feeling of a safe environment. We will be concentrating on crime prevention, and on combatting public incidents and disturbances. We will prevent what we can. Prevention is our premise and we will tackle problems by responding to them promptly. We intervene when it's necessary. An important starting point is that we will work in an information-driven way. We will be continuing pilot programmes at district level and organising regular consultations between neighbourhood residents and the Police. After all, they know best what is happening in their own neighbourhood.

Collaboration

In order to execute social tasks, collaborating in networks is becoming increasingly important. Take, for example, tasks such as energy transition, circular economy, digitisation, safety and mobility. Citizens and other parties develop all sorts of initiatives themselves. We respond to that, inviting them and defining the public preconditions. Our tasks and opportunities are not restricted to within the city limits, so we operate on several scale levels. That requires operating on European, national, provincial and regional levels.

Financial

The present financial challenge demands tight disciplined budget management. The current deficit increases from 38 million euros in 2019 rising to 58 million euros in 2022. Firm interventions are therefore needed in order to return to a solid financial basis. We need more financial resilience.

Below is the financial translation and budget spread of our financial measures. These form the basis for the coming budgets. The financial injections (grey shaded below) are still provisional.

After all measures have been implemented, there is a realistic comprehensive long-term financial policy and a solid financial basis on which to build upon.

In terms of realisation, we will be implementing:

x 1 million euros	2019	2020	2021	2022
Reducing costs of care	15.5	20.6	20.6	20.6

And in the budget:

Increase in budget 3d/BUIG	-9.9	-14.8	-15.3	-15.3
Under-execution social domain	4.0	4.0	4.0	4.0
Solid basis	-0.8	-3.8	-3.6	-3.9
Indexation	4.3	9.6	13.9	18.7
Housing costs	14.0	14.5	15.0	15.5
Climate and energy	-1.5	-2.5	-3.2	-4.1
Public space and mobility	-1.0	-1.8	-2.8	-3.9
Liveable city and neighbourhoods	-2.4	-2.4	-2.4	-2.4
Finances and operational management	-6.8	-4.8	-4.7	-7.8
Balance of budget	0.0	0.0	0.0	0.0

EINDHOVEN